रातो खबर

Ratokhabar weekly

साप्ताहिक

वर्ष ३, अङ्क ४८, पूर्णाङ्क १४३ | २०७५ जेठ २ गते बुधबार | Wednesday, 16 May 2018 | www.eratokhabar.com | मूल्य रु. १०

अखिल (क्रान्तिकारी) का महासचिव शाही रिहा

काठमाडौं : अखिल (क्रान्तिकारी)का महासचिव प्रकाश शाही लगायत भक्तपुर जिल्ला प्रशासन कार्यालयबाट जनही १ हजार धरौटी बुझाएर मंगलबार रिहा भएका छन् । उनलाई वैशाख १२ गते बुधबार दिउँसो नेपाल मानविकी क्याम्पसको इकाई सम्मेलन सकेर बाहिर निस्किनेबित्तिकै शाहीलाई प्रहरीले पक्राउ गरेको गरेको थियो । शाहीसँगै क्रान्तिकारीका केन्द्रीय सदस्य ललित विक र जिल्ला सदस्य नवीन केसी पनि रिहा भएका छन् । अखिल (क्रान्तिकारी) ले भने आफ्ना संगठनका नेताकार्यकर्तालाई आस्थाकै आधारमा बिनाकारण पक्राउ गरेको भन्दै विभिन्न संघर्षका कार्यक्रम गर्दै आएको छ ।

भारतीय साम्राज्यवादद्वारा नेपाली राष्ट्रियता र सार्वभौमिकतामाथि हमला

मोदी भ्रमणमा राष्ट्रघातको नयाँ शृङ्खला : विप्लव

■ **अम्बिका चन्द**/काठमाडौं

नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीले सुगौली सन्धिसँगै नेपालको राष्ट्रियता र सार्वभौमिकतामाथि भारतीय साम्राज्यवादले बल प्रयोग गरेर हस्तक्षेप गरिरहेको भन्दै त्यसको विरोध गरेको छ । नेपाल भारतबीच बेला-बेलामा भएका असमान सन्धि-सम्झौताहरूको निरन्तरतामा अरुण तेश्रो सम्झौता भएको निष्कर्ष निकालेको छ । कोशी र गण्डक सम्झौता, महाकाली सन्धि, चीन र भारतबीच भएको लिपुलेक १६ बुँदे सम्झौता, सीमा अतिक्रमण, सीमाक्षेत्रमा बनाएको बाँध, दशगजा क्षेत्र जोडेर भारतले बनाइरहेको १८ सय किलोमिटर लम्बाइ र ८ मिटर उचाइको सडकले नेपालमा दीर्घकालीन असर गर्ने नेकपाको भनाइ छ । तर भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदी नेपाल आउँदा यहाँका सत्ताधारीहरूले नाकाबन्दीलगायत कुनै पनि विषयमा कुरा नगरेको भन्दै मोदीसामु लम्पसार परेको बताएको छ । सोमबार साँझ एक प्रेस विज्ञप्ति जारी गर्दै नेकपाका महासचिव विप्लवले मोदी नेपालमै भएको समयमा भारतीय जनता पार्टीका वहालवाला सांसद् कीर्ति आजादले नेपालको ऐतिहासिक, सांस्कृतिक एवं धार्मिक भूमि जनकपुर भारतमा गाभ्न माग गर्नुलाई त्यहाँका सत्ताधारी सांसद्ले नेपालको राष्ट्रिय अखण्डता र सार्वभौमिकतामाथि आक्रमण गरेको भन्दै आफ्नो पार्टीको गम्भीर ध्यानाकर्षण भएको बताएका छन् । विप्लवले भाजपा सांसद्को अभिव्यक्ति सच्याउनुपर्ने र भारत सरकारले अन्तर र्राष्ट्रियस्तरमा नै माफी माग्नुपर्ने माग गर्दै देशभक्त, राष्ट्रवादी नेपाली जनतालाई सचेत रहन अपील गरेका छन् । आजादको उक्त अभिव्यक्ति उनको व्यक्तिगत नभई भारतीय साम्राज्यवादी शासकहरूको नेपाली स्वाधीनतामा आक्रमण गर्ने भित्री कुत्सित चाहना भएको विप्लवको भनाइ छ । हालै मोदीको नेपाल भ्रमणका क्रममा भएका राष्ट्रघातका नयाँ शृङ्खलाका विरुद्ध नेकपाले ३० गते नेपालबन्दको समेत आयोजना गऱ्यो । नेकपाले मोदीको नेपाल भ्रमणका क्रममा अरुण ३ सम्झौता गरिएको, नेपालका सुरक्षा फौजको अपमान हुने गरी

... बाँकी पृष्ठ ७ मा

नेपालबन्दको दिन भाटभटेनीसहित दर्जनौं ठाउँमा बम

बन्दकर्ताको निशानामा भारतीय सवारी साधन

■ **रातो खबर संवाददाता**/

काठमाडौं : भारतीय प्रधानमन्त्रीको नेपाल भ्रमणका क्रममा भएको राष्ट्रघात र सार्वभौम सत्तामा भएको हस्तक्षेपका विरुद्ध नेकपाले आयोजना गरेको वैशाख ३० अर्थात् आइतबारको नेपालबन्दको अवज्ञा गर्ने दर्जनौं सवारी साधनमाथि बन्दकर्ताले तोडफोड गरिदिएका छन् । बन्दको दिन निर्वाध रूपमा नेपाली सडकमा गुड्ने भारतीय ट्रक जलाइदिएका छन् । धादिङको धुनीबेसी ६ चालिसेबजारमा दुईवटा २० चक्के ट्रकमा बिहानै

... बाँकी पृष्ठ ७ मा

हजारौं विद्यार्थीको सहभागितामा अखिल क्रान्तिकारीले मनायो विद्यार्थी दिवस

वैज्ञानिक समाजवादी व्यवस्थामा मात्र शिक्षामा सबैको पहुँच हुन्छ : नेता सन्तोष बुढा

■ **झनक श्रेष्ठ**/काठमाडौं

अखिल नेपाल स्वतन्त्र राष्ट्रिय विद्यार्थी युनियन (क्रान्तिकारी) ले हजारौं विद्यार्थीको सहभागितामा ५४ औं विद्यार्थी दिवस मनाएको छ । काठमाडौंको लैनचौर खेलमैदानबाट सुरु भएको ऱ्याली दरबार संग्रालयको उत्तरगेट, नागपोखरी दरबारमार्ग हुँदै फेरि लैनचौरमै पुगेर सभामा परिणत भएको थियो । मंगलबार भएको उक्त ऱ्यालीको नेतृत्व अखिल क्रान्तिकारीका केन्द्रीय अध्यक्ष चिरञ्जीवि ढकालले गरेका थिए ।

ऱ्यालीपछि आयोजित विद्यार्थी-सभालाई सम्बोधन गर्दै नेकपाका स्थायी समिति सदस्य सन्तोष बुढा मगरले वैज्ञानिक

बाँकी पृष्ठ ७ मा

मोदी भ्रमणको विरोधमा क्रामा र विवेकशीलसम्म

■ **रातो खबर संवाददाता**/काठमाडौं

भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदी नेपाल भ्रमणमा रहेको बेला दुई देशबीच भएका सन्धि-सम्झौताहरू राष्ट्रघाती भएको, नेपालमा कुटनीतिक मर्यादा विपरीत राजनीतिक र सैनिक चलखेल भएको भन्दै विरोध प्रदर्शन भएको छ । मोहन बैद्य नेतृत्वको क्रान्तिकारी माओवादीले पूर्व घोषित कार्यक्रमअनुसार देशव्यापी विरोध प्रदर्शन गरेको छ । काठमाडौंको टुँडीखेलमा मोदीको स्वागत कार्यक्रम चलिरहँदा क्रान्तिकारी माओवादीले कालो झन्डा बाँधिएका बेलुन आकासमा उडाएको

... बाँकी पृष्ठ ७ मा

मोदी भ्रमणका क्रममा भएका राष्ट्रघातका विरुद्ध नेकपाको विरोध प्रदर्शन

■ **रातो खबर संवाददाता**/काठमाडौं

नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीले प्रधानमन्त्री केपी ओली र उनका भारतीय समकक्षी नरेन्द्र मोदीद्वारा सर्वत्र विवादित अरुण तेश्रो जलविद्युत परियोजना शिलान्यासलगायत राष्ट्रघातको विरुद्ध शनिबार अर्थात् वैशाख २९ गते काठमाडौंमा विरोध प्रदर्शन गरेको छ । कालो ब्यानरसहित सुन्धाराबाट सुरु भएको विरोध जुलुस खिंचापोखरी हुँदै नयाँ सडकसम्म पुगेको थियो । ब्यानरमा राष्ट्रिय स्वाधीनताको

बाँकी पृष्ठ ७ मा

वैज्ञानिक समाजवाद प्राप्तिको मार्ग

देश/परिवेश

■ विप्लव

वैज्ञानिक समाजवादको आगमनप्रति मानव-दुनियाँ असीमित प्रकारले लालायित मात्र छैन, विश्वस्त पनि छ । दुनियाँ एक दिन मुक्त, समृद्ध र समानतापूर्ण युगमा प्रवेश गर्नेछ भन्नेमा धनको मातले उपभोगवादको नसामा डुबेका मूर्ख परजीवीबाहेक कुनै पनि सचेत र ज्ञानी मान्छे पूर्ण सहमत छ । परन्तु वैज्ञानिक समाजवाद-साम्यवादको प्राप्ति कसरी होला, त्यसमा पनि आजको विश्वमा कसरी हुन सक्छ भन्नेमा भने पुँजीवादीबाहेक कम्युनिस्टहरूकै बीचमा पनि विवाद र बहस छन् । झट्ट सुन्दा यो प्रश्नको जबाफ धेरै पहिले नागरिकहरूले पाइसकेको जस्तो अनुभूति हुन्छ । हुन पनि यो प्रश्नको जबाफ मार्क्स-लेनिन-माओ र हरेक क्रान्तिकारीले दिँदै आएका छन् । तथापि समकालीन समाजमा पनि यो बहस चलिरहेको छ । यसो हुनुको प्रमुख कारण त्यही नै हो, जुन कारण मार्क्सपूर्व र पछि सत्तालाई बुझ्ने विषयमा विभिन्न खालका आदर्शवादी, काल्पनिक, समन्वयवादी, सुधारवादी, संशोधनवादी, अराजकतावादी, पुच्छरवादी प्रवृत्तिहरू समाजवादी आन्दोलनमा पैदा भइराखेका हुन्छन् । आज पनि यी प्रवृत्तिहरू समाजमा छन् र बहस चलिरहेको छ । क्रान्तिकारीहरूले पनि यसको जबाफ दिँदै जानुपर्छ । सम्भवतः पुँजीवादले धर्तीबाट अन्तिम बिदा नलिएसम्म यो प्रक्रिया चलिरहनेछ ।

आज पुँजीवाद मानव-समाजका लागि बोझ बनेर बसेको छ । यसले मुट्ठीभर पुँजीवादी शासकवर्गका लागि अत्यधिक श्रमिक जनताको अमानवीय उत्पीडन र शोषण गरिरहेको छ । हामीले किसानहरूलाई आवश्यक आवश्यकताहरूको सुविधा दिलाउनुपरेको छ; मजदुरहरूलाई श्रमअनुसारको दाम र सुविधा

क्रमशः पृष्ठ ३ मा

वर्ष ३, अङ्क ४८, पूर्णाङ्क १४३
रातो खबर साप्ताहिक

सम्पादकीय

मोदीको भ्रमण र नेपालमा देखिएको राष्ट्रवाद

भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र दामोदरदास मोदीको उनैले भनेको प्रधानमन्त्रीको हैसियतमा नभएर प्रधानयात्रीका रूपमा भएको भ्रमण जसलाई केपी ओली सरकारले राजकीय भनेको छ, भ्रमण हुँदै गर्दा नै राष्ट्रियता र सार्वभौमिकताको विषयमा बहस मात्र भएन कि सहर, सडकहरूमा नारा, जुलुसहरू देखापऱ्यो । सामाजिक सञ्जालका भित्ताहरू भरिएका थिए । यु ट्र्युव र ट्वीटरहरू भरिएका थिए । मोदीको भारत फिर्तासँगै संसद्मा पनि राष्ट्रियताका बारेमा केही फोकाहरू देखापरेका छन् । सम्भवतः भारतीय प्रधानमन्त्रीको नेपाल भ्रमणका समयमा यति धेरै विरोध र बहस भएको पहिलो पटक हुनुपर्दछ । तर यो राष्ट्रवाद एकै किसिमको सच्चा मात्र रहेन ।

वैशाख ३० गतेका दिन संघीय संसद्मा प्रधानमन्त्री ओलीले नरेन्द्र मोदीको भ्रमण सफल भएको तर प्रदेश २ का मुख्यमन्त्रीले मोदीको अभिनन्दनका क्रममा गरेको भाषण राष्ट्रघाती भएको टिप्पणी गरेका थिए । वैशाख ३१ गते त सत्तारुढ दलका नेताहरूले नै यसपालिको मोदी भ्रमणमा राष्ट्रघात भएको भनी संसद्मा नै बोलेका थिए ।

वामगठबन्धनको अर्को घटक र एमालेसँग पार्टी एकता गर्ने भनेको माओवादी केन्द्रकी प्रवक्ता पम्फा भुसालले आफ्नो पार्टी सम्मिलित सरकारले अरुण ३ परियोजना प्रस्ताव नै नल्याई भारतलाई दिएको आरोप लगाएकी थिइन् । उनले अरुण ३ राष्ट्रघाती भन्नसम्म पनि पछि परिनन् । साथै, मोदीको भ्रमणमा भारतीय सेनाको प्रवेशले नेपाली सेना र पुलिसको अपमान भएको तर्क पनि पेश गरेकी थिइन् । यति मात्र नभएर परराष्ट्रमन्त्री प्रदीप ज्ञवालीले संसद्मा उठेका प्रश्नहरूको जवाफ दिँदै प्रदेश २ का मुख्यमन्त्री लालबाबु राउतको भाषण र भाजपाका सांसद् कीर्ति आजादको ट्वीटको प्रतिवाद गरेका थिए । यसरी सरकारको नेतृत्व गरिरहेका एमाले र माओवादी केन्द्रका माथिल्लो स्तरका नेताहरूले संसदमा नै विरोध गरेका थिए । झट्ट हेर्दा उनीहरूको अभिव्यक्तिमा राष्ट्रवाद देखापरे पनि सच्चा राष्ट्रवाद नभएर छद्म राष्ट्रवाद मात्र हो । यस्तो राष्ट्रवादलाई पछिल्लो क्रममा लम्पसारवादी राष्ट्रवाद भन्न पनि थालिएको छ ।

अहिले संसद् र सार्वजनिक कार्यक्रमहरूमा नेपाली कांग्रेसले पनि मोदीको भ्रमणका क्रममा भएको राष्ट्रघाती क्रियाकलापको विरोध गरिरहेको छ । वैशाख ३१ गतेको संसद्मा कांग्रेसका गगन थापाले ओलीलाई नाङ्गै भएको आरोपसम्म लगाएका थिए । हिजो कोशी र गण्डक सम्झौता गर्ने, महाकाली सन्धि गर्ने, लामो समय सत्तामा बस्ने नेपाली कांग्रेसले अहिले आएर कालापानीको कुरा गरेर राष्ट्रवादी भएको स्वाङ रचिरहेको छ । यो त प्रतिपक्षीय राष्ट्रवाद वा प्रतिक्रियात्मक राष्ट्रवाद मात्र हो । कांग्रेसको यो राष्ट्रवादमा पनि कुनै तुक छैन । अन्ततः पानी फोके राष्ट्रवाद मात्र हो ।

अर्को राष्ट्रवाद पनि नेपालमा देखापऱ्यो, त्यो हो कस्मेटिक वा शृङ्गारिक राष्ट्रवाद । यो राष्ट्रवाद भारतले नेपालमा लगाएको नाकाबन्दी हुँदा खुबै देखापरेको थियो । यस्तो राष्ट्रवादले सामाजिक सञ्जाल कब्जा गर्दछ । गएको नाकाबन्दीमा यो राष्ट्रवादले दाउरामा खाना पकाउने, भारतीय राजदूतावासमा पेट्रोल पुऱ्याउने, नेपालको झन्डा अंकित भेस्ट लगाउने र फेसबुकमा पोस्ट गर्ने गऱ्यो । तर, यसले राष्ट्रघातका विरुद्ध भएका कुनै पनि संघर्ष कार्यक्रमहरूको सामाजिक सञ्जालमा नै विरोध गर्ने गरेको छ । उदाहरणका लागि मोदीको नेपाल भ्रमणमा भएको राष्ट्रघातको सर्वत्र विरोध भई प्रतिरोधस्वरूप गरिएको संघर्षलाई यस्ता राष्ट्रवादीहरूले 'सिरकभित्र मुट्ठी बटार्ने', 'मरेपछिको औषधी' जस्ता अभिव्यक्ति फेसबुकहरूमा पोस्ट गर्ने गऱ्यो । तर राष्ट्रियताको नारा घन्काउन सडकमा आउने साहस गरेन, बरु सान्टारामको मज्जामा दिन बितायो । यसलाई शृंगारिक राष्ट्रवाद भन्न सकिन्छ ।

विगतमा जस्तै यस पटक पनि सच्चा राष्ट्रवाद देखा मात्र परेन कि त्यसको नेपालमा जबर्जस्त प्रभाव छ र यसको आयतन दिनानुदिन बढिरहेको छ । यो राष्ट्रवाद मोदीको नेपाल भ्रमणका क्रममा भारतीय सेनाको प्रवेश, जनकपुरमा केपी ओलीलाई साक्षी राखेर नेपाल विरोधी गतिविधि, भाजपाका सांसदको नेपाली सार्वभौमिकता र राष्ट्रिय अखण्डताका विरुद्धको अभिव्यक्तिको प्रतिवाद, नेपाली प्राकृतिक साधन अझ त्यसमा पनि विकासको अत्यावश्यक जलस्रोत अरुण ३ को उधारो र कौडीको भाउमा भएको बिक्री, नेपालका रणनीतिक र सामरिक स्थानहरू भारतीय सञ्चार माध्यम र भारतीय सेनाको बेरोकतोक प्रवेश र मोदी हिन्दुवादी अतिवादी फासिवादका विरुद्ध योजनाबद्ध भण्डाफोर, विरोध र संघर्षका रूपमा अभिव्यक्त भएको थियो । यो सच्चा राष्ट्रवादले नै सबै खाले राष्ट्रवादको खण्डन-मण्डन मात्र गरेन कि सबै राष्ट्रवादीहरूको सही तरिकाले नेतृत्व गरेको थियो । मोदीको नेपाल भ्रमण र भएको राष्ट्रघातका विरुद्धमा सिङ्गो देश उभिएको थियो । यसले एकातिर छद्म, प्रतिक्रियात्मक, शृंगारिक राष्ट्रवादलाई खारेज गरेर सही र वैज्ञानिक राष्ट्रवादको सशक्त स्थापना गरेको छ ।

लेखकहरूलाई सूचना

१. समसामयिक विषयका लेखरचना Preeti font मा टाइप गरेर ratokhabar@gmail.com मा पठाउनुहोला
२. अन्य सञ्चारमाध्यममा प्रकाशित वा प्रकाशनार्थ पठाएका रचना रातो खबरमा प्रकाशित गरिनेछैन कुनै पुस्तकमा प्रकाशित रचना नपठाउनुहोला
३. १२ देखि १५ सय शब्द नबढाईकन रचना पठाउनु पर्नेछ अन्यथा छाँटकाट गर्न सकिनेछ
४. अप्रकाशित रचना फिर्ता गर्ने प्रावधान छैन
५. प्रकाशित रचनाको राजनीतिक, वैचारिक तथा वैयक्तिक जबाफदेही लेखकमै हुनेछ

– रातो खबर साप्ताहिक

मोदीको नेपाल भ्रमण : ओली लम्पसार

/fi63ft sf]gofZ[₩nf

गुणराज लोहनी

महाकाली सन्धिलाई २०५३ साल असोजमा संसद्बाट दुईतिहाइ बहुमतद्वारा एमालेको सहभागितामा पारित गराएपछि राष्ट्रघातीमा दर्ज भएको उसले त्यसमा पनि केपी ओलीले भारतले २०७२ सालमा लगाएको नाकाबन्दीमा राष्ट्रवादको नकावले अनुहार छोपेको थियो । नेपालका सही देशभक्तहरुले एमालेको यो नकाबधारीपनलाई छद्म राष्ट्रवादी भन्दै आएका थिए । तर, नेपालको हितमा मात्र नभएको होइन कि नेपालको प्राकृतिक साधन–स्रोतमाथिको भारतीय एकाधिकार दोहन भएको अरूण ३ परियोजनाको केपी र मोदीको संयुक्त शिलान्यासले उसको राष्ट्रवादको नकाव उत्रिएको छ ।

भ्रमणमा भारतीय सेनाको आतंक

भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र दामोदरदास मोदीको भएको वैशाख २८ र २९ गतेको भ्रमणको तयारीका नाममा नेपालमा एउटा सार्वभौम राष्ट्रभित्र हुनेभन्दा नहुने धेरै क्रियाकलापहरू भइरहेका थिए । मोदी आउनुभन्दा १० दिनअगाडिदेखि भारतीय सुरक्षाफौज अत्याधुनिक हतियार, सैन्य उपकरण जडित हेलिकप्टर, सैन्य विमानहरू जनकपुरमा अवतरण गरेका थिए । ती विमान र हेलिकप्टरहरूमा भारतका उत्कृष्ट भनेर चिनिने भारतीय जनतामा आतंक सिर्जना गरिराखेको कमान्डो फोर्स ब्ल्याक क्याट, अत्याधुनिक हतियारसहितको ठूलो संख्यामा भारतीय सैन्य पोशाकको सेनाको परेडले जनकपुर क्षेत्रमा भारतीय शासन र प्रशासनको आतंक सिर्जना भइरहेको थियो ।

सधैं फोहर जनकपुरमा झाडु

जनकपुर सांस्कृतिक, ऐतिहासिक र धार्मिक महत्वको स्थान हो । मिथिला भाषा र सभ्यताले धनी जनकपुरबाट नेपालको केन्द्रीय राजनीति गरेर धेरै मधेसी मूलका नेताहरू सत्ता सञ्चालनसम्म पुगेका छन् । जनकपुर क्षेत्रबाट पञ्चायतकालदेखि नै मन्त्री बन्दै गए पनि त्यहाँको विकास र सरसफाइमा कसैले वास्ता गरेको देखिएको थिएन । नेपालको पहिलो राष्ट्रपति जनकपुरबाट नै बन्न पुगेका थिए रामवरण यादव । उनले जनकपुर नगरीको विकास र सरसफाइमा खासै ध्यान दिएका थिएनन् । यसका लागि कुनै योजना बनाएनन् ।

तर जनकपुरमा मोदी रामजानकीको पूजा गर्न आउने भनेपछि त्यहाँका तिनै हिजो सरकार र सत्तामा रहेका नेताहरू झाडु, कुचो लिएर सडक बढार्न थालेका थिए । सडक, ढल, शौचालयको व्यवस्था नभएको जनकपुरमा एकाएक सबै कुरा तयार हुन पुगेका थियो । त्यहाँका मधेसी नेताहरूको यो रवैया सबैले बुझ्ने गरी भारतीय शासकवर्गको लज्जास्पद दलाली हो भन्न नहिच्किचाए हुन्छ । यसरी सधैंभरि जनकपुर सफासुग्घर र सुन्दर भइदिए त असाध्यै राम्रो हुने थियो तर मोदीको भ्रमणसँगै त्यहाँको सरसफाइको पनि अन्त त भएकै छ, साथै फोहोरी खेल सुरु हुन थालेको छ ।

जनकपुरमा मोदी

नरेन्द्र मोदी जनकपुर आउनुभन्दा पहिला त्यहाँ भारतीय सैनिक जहाज र हेलिकप्टरले सबै पक्षको निरीक्षण र सर्वेक्षण गरिसकेको थियो । सबै सञ्चार-माध्यम र सर्वसाधारणलाई मोदी भारतीय सेनाको हेलिकप्टरमा पटनाबाट सिधै जनकपुर आउने जानकारी दिइएको थियो । तर, उनी दिल्लीबाट सिधै इन्डियन एयर लाइन्सको क्षेत्रीय भिटी-एआईवाई विमान चढेर वैशाख २८ गते १० बजे जनकपुर विमानस्थालमा उत्रिएका थिए । मोदी हेलिकप्टरमा जनकपुर विमानस्थलमा आउँदैछन् भनी पत्रकारहरू आकासतिर हेरिरहेका बखत एकाएक भारतीय विमानले अवतरण गरेको थियो । उक्त विमान अवतरण गर्ने १० मिनेटपछि मात्र मोदी हात हल्लाउँदै विमानबाट बाहिर निस्किए सबै जना आश्चर्यमा परेका थिए ।

जस्तो पहिरन र रूपरङ्गमा मोदी विमानबाट ओर्लिएका थिए, ठीक त्यही रङ्को परिहनमा नेपालका प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओली पनि उनलाई स्वागत गर्न जानकी मन्दिरमा पुगेका थिए । मोदी र ओलीले लगाएको पोशाक राजस्थानी भएकोले धेरै राष्ट्रवादको स्वाङ नगर्न संघीय समाजवादी फोरमका अध्यक्ष उपेन्द्र यादवले वैशाख ३१ गते चितवनमा पुगेर पहिरनको वास्तविकता खोलेका थिए । त्यहाँ भएको मोदीको स्वागतमा आयोजना गरिएको कार्यक्रममा केपी ओली र नरेन्द्र मोदीको शिरदेखि पाउसम्मका शरीर एकै किसिमको पहिरनले ढाकिएको थियो । त्यही क्रममा मोदीले केपी ओलीलाई सम्बोधन गर्दै 'मेरे भाइ साहेब कोलीजी' भनेका थिए । एउटा स्वतन्त्र र सार्वभौम देशको कार्यकारी प्रधानमन्त्रीलाई 'भाइ' भनेर सम्बोधन मात्र गरेनन्, बरु उनलाई ओली नभनी कोली पनि भन्न भ्याएका थिए । उनले यसरी नेपाली प्रधानमन्त्रीको नाम बिगारेर बोल्दा पनि सच्याएनन् । यसबाट मोदीले नियतसहित कोली भनेको भनी बुझ्न सकिन्छ । एकातिर भाइ भन्नु अर्कोतिर नाम नै बिगार्नुले नेपालका शासकहरूलाई उनले जानीजानी हेपेको हुन् भनी निष्कर्ष निकाल्दा हुन्छ ।

त्यहाँ मोदी र ओलीले संयुक्त रूपमा रामायण परिपथको उद्घाटन गरेका थिए । साथै, जनकपुर-अयोध्या बस सेवाको हरियो झन्डा देखाएर सुरुआत गरेका थिए । उक्त परिपथका बारेमा नेपालको संसद्, सरकार वा सम्बन्धित निकायमा कुनै निर्णय गरिएको छैन । भारतका प्रधानमन्त्री मोदीले एकाएक ल्याएको प्रस्तावलाई केपी ओलीले दबाबमा परेर स्वीकार गरेका थिए ।

जनकपुरको नागरिक अभिनन्दन

जानकी मन्दिरमा पूरा गरेपछि मोदी बाह्रविगाहामा पुगेका थिए । त्यहाँ मोदीलाई रक्षामन्त्री ईश्वर पोखेलले स्वागत गरेका थिए । अभिनन्दनका क्रममा मोदीलाई १ सय २१ किलोको माला लगाइएको थियो । बाह्रविगामा बनाइएको महंगो मञ्च, त्यसको श्रृंगारपटार र त्यहाँ प्रस्तुत गरिएको कार्यक्रम, कार्यक्रमस्थल पूरै भारतीय तामझामले सजिएको थियो । कार्यक्रम सञ्चालकदेखि अभिनन्दनकर्ता, प्रदेश २ का मुख्यमन्त्रीले भाषण हिन्दीमा दिएका थियो ।

मुख्यमन्त्री लालबाबु राउतले मोदीलाई आफ्नो जीवनदाता, अन्नदाता, अभिभावकजस्तै गरी नेपालको वर्तमान सत्ताले मधेसीमाथि गरेको शोषण, दमन र उत्पीडनको फेहरिस्त प्रस्तुत गरेका थिए । उनले विश्वको सबैभन्दा ठूलो लोकतान्त्रिक देशका प्रधानमन्त्री भन्दै संविधानमा उनीहरूका मागलाई नसमेटिएको बताएका थिए । उनले मधेस नेपालको अभिन्न अंग भएको भने पनि भारत र मोदीलाई आफ्नो मुक्तिदाताका रूपमा आफ्नो अभिव्यक्ति सार्वजनिक गरिराखेका थिए ।

मोदी नेपाल आउँदै गर्दा बिहारका एकजना भारतीय जनता पार्टी जुन मोदीकै पार्टी हो, का सांसद् कृति आजादले जनकपुर नेपालको भएकाले फिर्ता माग्नुपर्ने भनी ट्वीट गरेका थिए । तर, भारतीय सत्तापक्षीय सांसद्को त्यस्तो सार्वजनिक अभिव्यक्तिबारेमा अहिलेसम्म नेपाल र भारतको आधिकारिक पक्षबाट कुनै प्रतिक्रिया आएको छैन ।

जनकपुरको मोदीको केपी ओलीले स्वागत गर्दैगर्दा राखिएका दुईवटा देशको झन्डामा नेपालको भनिएको झन्डाको कुनै आकार-प्रकार नै मिलेको थिएन । प्रधानमन्त्री स्वयं उपस्थित रहेको कार्यक्रममा यसरी झन्डा नै बिगारेर राखिएको थियो । मोदीले त्यहाँ १ अर्ब भारतीय रूपैयाँ सहयोग गर्ने घोषणा पनि गरेका थिए ।

मोदीको काठमाडौंमा एक रात

मोदी जनकपुरबाट काठमाडौं २८ गते नै पुगेका थिए । त्यहाँ उनी हायत होटेलमा बसेका थिए तर होटल द्वारिकाजमा मोदी र ओलीले राष्ट्रघाती अरुण ३ परियोजनाको स्वीच थिचेर शिलान्यास गरेका थिए । महाकाली सन्धिलाई २०५३ साल असोजमा संसद्बाट दुईतिहाइ बहुमतद्वारा एमालेको सहभागितामा पारित गराएपछि राष्ट्रघातीमा दर्ज भएको उसले त्यसमा पनि केपी ओलीले भारतले २०७२ सालमा लगाएको नाकाबन्दीमा राष्ट्रवादको नकावले अनुहार छोपेको थियो । नेपालका सही देशभक्तहरूले एमालेको यो नकाबधारीपनलाई छद्म राष्ट्रवादी भन्दै आएका थिए । तर, नेपालको हितमा मात्र नभएको होइन कि नेपालको प्राकृतिक साधन-स्रोतमाथिको भारतीय एकाधिकार दोहन भएको अरुण ३ परियोजनाको केपी र मोदीको संयुक्त शिलान्यासले उसको राष्ट्रवादको नकाव उत्रिएको छ ।

यति मात्र होइन, उक्त शिलान्यास कार्यक्रममा केपीले विभागीय मन्त्रीलाई प्रवेश निषेध नै गरिदिए । सबैलाई थाहा छ, मोदी आउनुभन्दा ठीक २ दिनअघि मात्र ऊर्जामन्त्री वर्षमान पुनले आफ्नो निवासमा पत्रकारहरूलाई बोलाएर अरुण ३ परियोजनाको विरोध गर्न नहुने बताएका थिए । यसरी भारतको एकलौटी दलाली गरेका वर्षमान पुनलाई त्यही अरुण ३ को शिलान्यासमा नबोलाएर के गर्न खोजेका हुन् ? प्रचण्डको पार्टीभित्र यस विषयले निकै हङ्गामा मचाएको छ ।

काठमाडौंमा मोदीलाई भेट्न माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष एक्लै पुगेका थिए । प्रचण्डले आफ्नो सहपाठी वा सहयात्री कसैलाई लगेका थिएनन् ।

मोदीको मुस्ताङ भ्रमण

वैशाख २९ गते बिहानै मोदी भारतीय हेलिकप्टरहरूको सुरक्षा र स्कटिङमा उतैबाट ल्याएको हेलिकप्टर चढेर मुस्ताङस्थित मुक्तिनाथको दर्शनका लागि भनेर गएका थिए । कति मान्छेलाई थाहा छ ? मोदी प्रधानमन्त्री हुनुभन्दा पहिला नै नेपालका सबै मठमन्दिर पुगिसकेका छन् । उनी राजनीतिमा प्रवेश गर्नुभन्दा पहिला नै नेपालको जनकपुर, पशुपतिनाथ, मुक्तिनाथ र लुम्बिनीमा वर्षौं समय बिताइसकेका छन् । त्यसैले यी क्षेत्रहरू मोदीका लागि नयाँ होइनन् ।

उनी मुक्तिनाथ पुगेर भित्रै प्रवेश गरेर पूजाआजा गरेका थिए । अहिलेसम्म मन्दिर भित्र पसेर कसैलाई पनि यसरी पूजा गर्न दिइएको छैन । त्यसैले नेपालका कैयौं सञ्चार-माध्यमहरूले "मोदीले मुक्तिनाथको भर्जिनिटी तोडे" भनी समाचार सम्प्रेषण गरेका थिए । मुक्तिनाथमा उनले खिंचाएका १६ वटा विभिन्न पोजका फोटाहरू सार्वजनिक भएका छन् ।

मोदी मुस्ताङमा अवस्थित मुक्तिनाथको पूजा गर्दैगर्दा नेपाली सञ्चार-माध्यमहरूलाई पूर्णरूपले प्रवेश निषेध गरिएको थियो । तर, भारतीय सञ्चार-माध्यमहरू आजतक, टिभी टु डेहरूले प्रत्यक्ष प्रशारण गरिरहेका थिए । पूजाआजा सकिएपछि मोदी काठमाडौं फिर्ता भए । तर उनीसँग गएका २ वटा हेलिकप्टर र केही भारतीय सेनाहरूले २ रात त्यहीँ बिताएका थिए ।

मुस्ताङ चीनको तिब्बतसँग जोडिएको जिल्ला हो । खम्पाको विद्रोहलाई चिनियाँ जनमुक्ति सेना र तत्कालीन शाहीसेनाले टिक्न नदिएपछि अमेरिका र भारतको त्यसक्षेत्रमा विशेष चासो रहेको छ । नेपालका लागि भारतीय र अमेरिकी राजदूतहरू प्रायः त्यहाँ जाने गर्दछन् । त्यहाँ भारत र अमेरिकाको लगानीमा धेरै बौद्धगुम्बा, विद्यालयहरू बनेका छन् । त्यो क्षेत्र चीन र नेपालका लागि सामरिक रणनीतिक महत्वको क्षेत्र रहेको छ । यसरी २ रातसम्म अत्याधुनिक हतियार र उपकरणसहित भारतीय सेना बस्नुलाई सहज मान्न सकिँदैन ।

त्यहाँबाट फर्किएका मोदीले पशुपतिनाथको पूजा गरेका थिए । त्यसपछि कांग्रेसका नेताहरूसँगको भेट अनि केपी ओली र उनको संयुक्त विज्ञप्तिमा हस्ताक्षर गरेका थिए । त्यसपछि उनी काठमाडौं महानगरपालिकाले गरेको अभिनन्दनमा गएका थिए । उक्त कार्यक्रममा भारतीय सुरक्षा निकायले नेपाली पत्रकारहरूलाई राष्ट्रिय सभाहलभित्र प्रवेशमा रोक लगाएको थियो ।

बाँकी पृष्ठ ७ मा

▶▶ पृष्ठ १ बाट क्रमशः ......

वैज्ञानिक समाजवाद प्राप्तिको मार्ग

उपलब्ध गराउनु छ; महिलाहरूलाई सम्पत्ति, सत्ता, शिक्षा र रोजगारीमा समान अवसर र अधिकार दिनु छ; युवा र विद्यार्थीलाई वैज्ञानिक शिक्षा, रोजगारी, स्वास्थ्य, उपलब्ध गराउनु छ; दक्षिण एसिया र नेपालको सन्दर्भमा दलितवर्गलाई मानवीय जीवनको प्रत्याभूति, राजनीतिक, शिक्षा, रोजगारी, विशेष अवसरहरू दिलाउनु छ; जनजाति र उत्पीडित जातिलाई राजनीतिक सत्ता, भाषा, शिक्षा, संस्कृति, रोजगारीको अधिकार उपलब्ध गराउनु छ; बुद्धिजीवी, वैज्ञानिकहरूलाई बौद्धिक रोजगारी, अवसर उपलब्ध गराउनु छ; उत्पीडित क्षेत्रहरूलाई राज्यसत्ता, स्वास्थ्य, शिक्षा, रोजगारीको अधिकार उपलब्ध गराउनु छ । समग्रमा भन्दा जनतालाई सम्पूर्ण रूपले अधिकारसम्पन्न र आत्मनिर्भर नागरिकको रूपमा उठाउनु छ । यसका लागि पुँजीवादी युगलाई धर्तीबाट बिदा गर्नु छ र विश्वलाई साम्यवादमा प्रवेश गराउनु छ ।

पुँजीवादलाई अन्त्य गरेर दुनियाँलाई वैज्ञानिक समाजवाद-साम्यवादमा प्रवेश गराउने सन्दर्भमा कम्युनिस्ट आन्दोलनमा मुख्यतः दुई फरक विचार रहिआएका छन् । एउटा, मार्क्स-लेनिन-माओले प्रस्तुत गर्नुभएको वैज्ञानिक र क्रान्तिकारी-मार्ग र, दोस्रो, लासाल, बर्नस्टिन, काउत्स्की, मिलेराँ, सिदेमान, ख्रुस्चोभ, ज्योति बसुलगायतले भन्ने गरेको सुधारवादी, संसद्वादी, संशोधनवादी-मार्ग । मार्क्स, लेनिन, माओ, फिडेल, हो ची, किमको मार्ग भनेको पुँजीवादलाई जनताको बलद्वारा हटाएर वैज्ञानिक समाजवादमा पुग्ने मार्ग हो भने लासाल, बर्नस्टिन, मिलेराँ, सिदेमान, ख्रुस्चोभको मार्ग भनेको पुँजीवादसँग शान्तिपूर्ण प्रतिस्पर्धा, चुनाव, सम्झौता, लेनदेन र संसद्वादी बाटोबाट समाजवादमा पुग्न सकिन्छ कि भनेर प्रयोग गरिएको संशोधनवादी मार्ग हो । पुँजीवादी सत्तालाई बलपूर्वक मिल्काउनुपर्ने विचार राख्दै मार्क्सले कम्युनिस्ट घोषणापत्रमा उल्लेख गर्नुभयो, "सम्पूर्ण वर्तमान सामाजिक व्यवस्थालाई बलपूर्वक ध्वस्त पारेपछि मात्रै उनीहरूको उद्देश्य पूर्ति हुन सक्दछ", (मार्क्स-एङ्गेल्स, सङ्कलित रचनाहरू, कम्युनिस्ट घोषणापत्र, पृ. ८५) । त्यसैगरी लेनिनले लेख्नुभयो, "सशस्त्र-क्रान्तिबेगर सर्वहाराराज्यद्वारा पुँजीवादी राज्यलाई विस्थापन गर्न सकिँदैन । सर्वहाराराज्यको उन्मूलन अर्थात् जुनसुकै राज्यको पनि उन्मूलनचाहिँ विलोपको मार्गबाट सिवाय अरू कुनै किसिमले पनि असम्भव छ', (राज्य र क्रान्ति, लेनिन, वर्ग विभाजित समाज र राज्य, पृ. २३) । त्यस्तै, माओले भन्नुभयो, "मजदुर आन्दोलनको समग्र इतिहासले के बताउँछ भने सशस्त्र सङ्घर्षलाई सर्वहाराक्रान्तिको सार्वभौमिक नियम मान्नु वा नमान्नु, पुरानो राज्ययन्त्रलाई चकनाचुर पार्नुपर्ने आवश्यकता स्वीकार गर्नु वा नगर्नु तथा पुँजीवादी अधिनायकत्वको ठाउँमा सर्वहारा अधिनायकत्व स्थापित गर्नुपर्ने आवश्यकता मान्नु वा नमान्नु सधैँ मार्क्सवाद-लेनिनवाद तथा अवसरवादहरूका सबै रूपहरूका बीचको विभाजन-रेखा हो", (माओ, सङ्कलित रचना, भाग ५, चिनियाँ कम्युनिस्ट पार्टीको आठौँ केन्द्रीय समितिको दोस्रो पूर्ण अधिवेशनमा दिइएको भाषण, १५ नोभेम्बर १९५६, पृ. २७४) । यही सन्दर्भमा महान् बहसमा उल्लेख गरियो, "मार्क्सवाद, लेनिनवादले सधैँ सबै प्रकारका क्रान्तिमा आधारभूत प्रश्न राज्यसत्ताको हो भन्ने मान्दछ । सन् १९५७ को घोषणापत्र र सन् १९६० को वक्तव्य दुवैले स्पष्ट रूपले लेनिनवादको शिक्षा 'शासकवर्गले कहिल्यै पनि स्वेच्छाले राज्यसत्ता छाड्दैन' भन्ने हो र अनुभवले त्यो पुष्टि गरेको छ भन्ने बताउँछन् । धक्का नदिने हो भने सङ्कटकालमा पनि पुरानो सत्ताको पतन हुँदैन । यो वर्गसङ्घर्षको सार्वभौमिक नियम हो", (महान् बहस, पृ. १२) । क्रान्तिका सन्दर्भमा मार्क्स-लेनिन-माओसम्मले विकास गर्नुभएको विचारअनुसार रुस, चीन, भियतनाम, क्युबा, कोरियालगायत धेरै देशमा क्रान्ति सफल भएका छन् र सर्वहारावर्गले वैज्ञानिक समाजवादी-सत्ता स्थापना गर्न सफल भएका छन् । क्रान्तिका सन्दर्भमा मार्क्स-लेनिन-माओका विचार सफल र सही सावित (पेरिस, अक्टोबर, चिनियाँ, भियतनाम, क्युबा आदि) भएको छ भने संशोधनवादीहरूले अघि सारेको शान्तिपूर्ण तरिकाले विश्वको एउटा पनि मुलुकमा वैज्ञानिक समाजवाद प्राप्त हुन सकेको छैन । उनीहरूको विचार असफल र गलत पुष्टि भएको छ ।

पुँजीवादबाट शान्तिपूर्ण सङ्घर्षबाट समाजवादमा प्रवेश गर्ने दृष्टिकोण पनि दुई खालका छन् । एउटा, मार्क्स-एङ्गेल्स-लेनिन र इमानदार क्रान्तिकारीहरूले देख्नुभएको शान्तिपूर्ण प्रवेशको सम्भावना र, अर्को संशोधनवादीहरूले निरपेक्ष (सधैँ र सबैतिर) रूपले अगाडि सारेको शान्तिपूर्ण सङ्क्रमणको सिद्धान्त । मार्क्सदेखि इमानदार कम्युनिस्टहरूले कुनै देशको विशिष्ट राजनीतिक स्थितिमा (पुँजीपतिवर्गको सङ्कट) पुँजीवाद शान्तिपूर्ण तरिकाले समाजवादमा परिवर्तन हुन सक्छ भन्ने धारणा राख्नुभएको थियो । मार्क्सले यो सम्भावना युरोप त्यसमा पनि ब्रिटेनजस्ता देशमा हुन सक्छ भन्ने तर्क गर्नुभएको थियो । तर, पुँजीवादले साम्राज्यवादमा फड्को मार्ने क्रमसँगै त्यो सम्भावना अन्त्य भएर गयो । यसलाई लेनिनले स्पष्ट पार्ने कार्य गर्नुभयो । पछि इन्डोनेसिया र चिलीका क्रान्तिकारीहरूले पनि जनताको सङ्गठित शक्तिको बलमा चुनावबाट पनि समाजवादमा पुग्न सकिन्छ कि भनेर कोसिस गरेका थिए तर अन्तर्राष्ट्रिय पुँजीवादी गिरोह विशेषतः अमेरिका र युरोपको उक्साहटमा सन् १९६५ मा इन्डोनेसियामा जनरल सुहार्तोको नेतृत्वमा लाखौँ नागरिक (१० लाख बराबरी) को नरसंहार गर्दै शान्तिपूर्ण प्रयत्नलाई समाप्त पारियो । सन् १९७३ मा चिलीमा चुनावमा समेत सफलता प्राप्त गरेको स्थितिमा जनरल पिनोचेको नेतृत्वमा राष्ट्रपति एलसाल्भाडोरसहित हजारौँ नागरिकहरूको कत्लेआम गरियो । आज भिनेजुयलामा अनेकौँ बहानामा हमला गर्ने खेल खेलिँदैछ । जहाँसम्म बर्नस्टिनवादी, मिलेराँवादी, सिदेमान, ज्योति बसुहरूको शान्तिपूर्ण परिवर्तनको तर्क छ, त्यो त मार्क्स-एङ्गेल्सहरूले देख्नुभएको र इन्डोनेसिया, चिलीका क्रान्तिकारीहरूले देखेको परिवर्तनको विशिष्ट सम्भावना हो, त्यो पनि होइन । यो पुँजीवादी, संसद्वादी र साम्राज्यवादी तत्वसँग मिलेर या उनीहरूकै राज्यव्यवस्थामा प्रवेश गरेर विलय हुने विचार हो । पुँजीवादी संसदीय व्यवस्थाभित्रै श्रमिकवर्गलाई गोलचक्करमा फसाउने, क्रान्तिकारी आन्दोलनलाई भुत्ते बनाउने र कम्युनिस्ट पार्टीको नाम भजाएर लिन सकिने फाइदा लिने पुच्छरवादी, सम्झौतावादी, संसद्वादी प्रवृत्ति हो । पुँजीपतिवर्गसँग मिलेर कम्युनिस्टको नाममा सत्ताको भोगविलास गर्ने प्रवृत्ति हो । यसले कहिल्यै पनि पुँजीवादलाई परिवर्तन र वैज्ञानिक समाजवादको निर्माण गर्न सम्भव छैन । यो प्रवृत्ति दोस्रो अन्तर र्ष्ट्रियको पछिल्लो समयमा हाबी थियो भने पछि रुसमा ख्रुस्चोभी संशोधनवादको आरम्भ भएपछि धेरैतिर फैलिन पुग्यो । आज पनि केही संशोधनवादी, सुधारवादी, संसद्वादी व्यक्ति र विश्लेषकहरूले पुरानै तर्क 'शान्तिपूर्ण' परिवर्तनका हल्लाहरू गरिरहेका छन् । यी तत्वले हाल थपेको तर्क छ कि विज्ञान र प्रविधिले अभूतपूर्व विकास गरेको कारण सशस्त्र शक्तिद्वारा पुँजीवादलाई परिवर्तन गर्न सकिँदैन; वर्तमान पुँजीवादी व्यवस्थाहरू लोकतान्त्रिकीकरण बन्दै गएकोले शान्तिपूर्ण प्रतिस्पर्धाद्वारा नै परिवर्तन गर्न सम्भव छ । वास्तविकता भने यो सत्यको उल्टो छ । पुँजीवाद विगतको भन्दा अरू हिंस्रक र दमनकारी बन्दै गएको छ । उसको तरिकाहरू हेर्दा आमूल परिवर्तनको कुरै छोडौँ, उसको इच्छा विपरीत सुधार पनि गर्न सकिने अवस्था देखिँदैन । अर्कोतिर पुँजीवादभित्र जति नै लोकतान्त्रिक र समृद्धिको राग अलापे पनि मानव-जीवन अरू कष्टकर र सङ्कटपूर्ण बन्दै गएको छ । पुँजीवादभित्रको अमानवीयताले विगतका सबै इतिहासहरू माथ गरेको छ ।

पुँजीवादलाई श्रमिकवर्गले बल प्रयोगबाट मिल्काउनुपर्छ भन्नेमा क्रान्तिकारीहरूमा सहमति छ तर क्रान्तिको तरिका कस्तो हुनुपर्छ, कुन प्रकारको कार्यदिशा प्रयोग गर्नुपर्ला भन्नेमा भने क्रान्तिकारीहरूका बीचमा पनि फरक-फरक धारणा र मत रहने गरेका छन् । त्यसमा मुख्यतः तीन तरिकाको बीचमा बहस रहेको छ । केही कम्युनिस्टहरूको तर्क आज विश्व मूल रूपले लेनिनले परिभाषित गर्नुभएको पुँजीवाद-साम्राज्यवाद नै भएकोले लेनिनले प्रयोग गर्नुभएको सशस्त्र विद्रोह तरिकाद्वारा नै क्रान्ति गर्नुपर्छ भन्ने छ, त्यसलाई सशस्त्र जनविद्रोहको कार्यदिशा भनिन्छ । अर्कोथरी कम्युनिस्टहरूको तर्क छ कि विश्वका पुँजीवादी-साम्राज्यवादीहरू धेरै बलिया भएका हुनाले नेपालजस्ता देशमा मात्र होइन, पुँजीवादी देशहरूमा पनि दीर्घकालीन जनयुद्धको तरिकाले मात्र क्रान्ति हुन सक्छ, त्यसैले क्रान्तिको कार्यदिशा जनयुद्धको हुनुपर्छ भन्ने छ । हाम्रो तर्क भने यी दुवैभन्दा फरक रहेको छ । आजको विश्व लेनिन र माओले क्रान्ति गर्दाको भन्दा फरक छ । यो न लेनिनले क्रान्ति गर्दाको अवस्थामा छ, न त माओले क्रान्ति गर्दाको अवस्थामा नै छ । यो ती दुवैभन्दा नयाँ स्थानमा पुगेको छ । खासगरी पुँजीवादको नयाँ विकास, सूचना-प्रविधिमा आएका क्रान्ति, यातायात र शिक्षाजस्ता क्षेत्रमा देखिएको विकास, आर्थिक क्षेत्रमा विकास भएका नयाँ विशेषता, श्रमिकवर्गको क्षेत्रमा आएको विकास, प्रविधिले उत्पादनका क्षेत्रमा ल्याएको परिवर्तनजस्ता कारणहरूले अर्थ-राजनीतिक सम्बन्धहरूलाई नयाँ स्थानमा पुऱ्याइदिएको छ । तसर्थ, क्रान्तिको कार्यदिशा लेनिन र माओले प्रयोग गर्नुभएका कार्यदिशालाई समृद्ध गर्दै नयाँ हुनु आवश्यक छ । हाम्रो अध्ययनअनुसार लेनिन, माओ र अरू क्रान्तिकारीहरूले अगाडि सारेका र प्रयोग गरेका बल प्रयोगका कार्यदिशा सार्वभौमिक विशेषता र विशिष्ट चरित्र भएका समयसापेक्ष विचार हुन् । तिनका सार्वभौमिक विशेषतालाई ग्रहण गर्दै आजको विशेषताअनुरूप नयाँ कार्यदिशा विकास गर्नुपर्छ । उदाहरणार्थ, हामी लेनिन र माओले निर्माण गर्नुभएका बल प्रयोगका विशेषतालाई हेरौँ र आजको परिस्थितिलाई हेरौँ । सन् १९०५ देखि सन् १९१७ सम्म रुसमा लेनिनले क्रान्तिगर्दा रुस युरोपको सापेक्षतामा कमजोर तर पुँजीवादको तीव्र विकास हुँदै गरेको एक साम्राज्यवादी मुलुक थियो । त्यहाँ उद्योगहरूको विकासले गर्दा मजदुरवर्गको घनत्व पनि छिटो-छिटो बढिरहेको थियो । यद्यपि गाउँमा किसानको सङ्ख्या निकै धेरै थियो । राज्यले मालिकहरूलाई बेलगाम लुट्ने स्वतन्त्रता दिएको थियो । जार सरकार पहिलो विश्वयुद्धमा सहभागी हुनु, युद्धमा रुसले ठूलो क्षति भोग्नुपर्नाको कारणले राजनीतिक वातावरण सङ्कटपूर्ण र विस्फोटक थियो । रुसका मजदुर र किसानले बोल्सेभिक पार्टीको नेतृत्वमा राजनीतिक परिवर्तनका लागि विद्रोह गर्दै थिए भने जारको सेनाले पनि परिवर्तनप्रति सकारात्मक भाव राखिरहेको थियो । रुसको यस्तो परिस्थितिमा बोल्सेभिक पार्टी र लेनिनको नेतृत्वमा महान् अक्टोबर क्रान्ति सम्पन्न भएको थियो । क्रान्तिको केन्द्र सहर र मजदुरवर्ग थियो । रुसी विद्रोहलाई अध्ययन गर्दा त्यस विद्रोहका मुख्य विशेषताहरू निम्न रहेका थिए :

(क) मजदुरवर्गको बाहुल्य
(ख) सशस्त्र शक्तिको तयारी
(ग) सहरकेन्द्रित सङ्घर्ष र हड्ताल
(घ) विद्रोहात्मक तरिकाको प्रयोग
(ङ) कम्युनिस्ट पार्टीको नेतृत्व

क्रान्तिका सन्दर्भमा मार्क्स-लेनिनले संश्लेषण गर्नु भएअनुसार पुँजीवाद आएको या आउँदै गरेको देशमा सहर र मजदुरमा भर परेर सशस्त्र विद्रोहद्वारा सत्ता परिवर्तन गर्ने जनविद्रोहको कार्यदिशा सही थियो । उत्पीडित र क्रान्तिकारी श्रमिकवर्गको घनत्व सहरमा हुनु, केन्द्रीय सत्ता र जनताको बीचको सङ्घर्ष पनि सहरमा केन्द्रित हुनु, केन्द्रीय सत्ताको सङ्कटका कारण केन्द्रीय सत्ता कमजोर हुनु, श्रमिकवर्गका कारण क्रान्तिकारी पार्टीको विकास सहरमै हुनु र क्रान्तिलाई सहरबाटै सङ्गठित गर्ने सम्भावना पैदा हुनुजस्ता कारणले पुँजीवादी देशमा सहरिया सशस्त्र विद्रोहद्वारा समाजवाद स्थापना गर्ने कार्यदिशा वैज्ञानिक र वस्तुवादी थियो र सफल पनि भयो । सन् १९१७ को महान् अक्टोबर क्रान्ति यसको महत्वपूर्ण उदाहरण हो । यो क्रान्तिले विश्वभरिका क्रान्तिकारी श्रमिकवर्गलाई वैज्ञानिक समाजवादी क्रान्तिका सन्दर्भमा युगान्तकारी शिक्षा प्रदान गऱ्यो ।

सन् १९२४ देखि सन् १९४९ सम्म चीनमा चिनियाँ कम्युनिस्ट पार्टी र माओले क्रान्तिको नेतृत्व गर्नुभयो । चीनको अवस्था रुसभन्दा फरक खालको थियो । चीनमा पुँजीवाद आइसकेको थिएन र पूर्ण स्वाधीन पनि थिएन । चीन विशाल हुँदाहुँदै पनि अर्धसामन्ती र अर्धऔपनिवेशिक अवस्थामा थियो । चीन कृषिप्रधान मुलुक हुनुका कारण ठूलो जनसङ्ख्या कृषकहरूको थियो भने देशभित्र सामन्तवादी अर्थ-सम्बन्ध र सामन्तवादी शोषण कायम थियो । त्यसैगरी, चीनमाथि जापान, ब्रिटेन, पोर्चुगलजस्ता साम्राज्यवादी देशहरूको प्रभुत्व थियो । सहर र मजदुरहरू पैदा भए पनि त्यसको सङ्ख्या निकै कम थियो । चीनको अर्थ-राजनीतिक अन्तर्विरोध दुई ठाउँमा केन्द्रित थियो । पहिलो, सामन्तवाद र किसानको बीचमा र, दोस्रो साम्राज्यवादीहरू र चिनियाँ नागरिकहरूको बीचमा । किसानहरूले सामन्ती उत्पीडनबाट मुक्ति चाहन्थे भने चिनियाँहरूले साम्राज्यवादी उत्पीडनबाट मुक्ति चाहन्थे । चीनको यस्तो विशेषतामा क्रान्ति सम्पन्न गर्नका लागि माओले सशस्त्र जनविद्रोहको भन्दा फरक र मौलिक कार्यदिशा आवश्यक रहेको विश्लेषण गर्दै दीर्घकालीन युद्ध (जनयुद्ध) को कार्यदिशा विकास गर्नुभयो । एउटा स्मरणीय विषय छ कि माओअगाडि चीनमा तीनजना मुख्य नेताहरूले रुसी कार्यदिशाको अनुसरणद्वारा क्रान्ति गर्न खोजेका थिए, जो सफल हुन सकेन । जब माओले चिनियाँ क्रान्तिको मौलिक कार्यदिशा दीर्घकालीन जनयुद्धको विकास गर्नुभयो, तब यसले क्रान्तिलाई सफलता प्रदान गऱ्यो । यसको उद्देश्य चीनमा नयाँ जनवादी व्यवस्था हुँदै वैज्ञानिक समाजवाद स्थापना गर्ने थियो । माओले चीनको क्रान्तिमा विकास र प्रयोग गर्नुभएको कार्यदिशाका विशेषताहरू निम्न रहेका छन् :

(क) किसान शक्तिको बाहुल्य
(ख) नियमित सेनाको निर्माण
(ग) दीर्घकालीन जनयुद्धको प्रयोग
(घ) गाउँकेन्द्रित सङ्घर्ष
(ङ) कम्युनिस्ट पार्टीको नेतृत्व
(च) संयुक्त मोर्चाको निर्माण

चीनमा क्रान्ति चलिरहँदा, चीनको क्रान्तिले समस्या भोगिरहँदा र चीनमा क्रान्ति कसरी सफल गर्ने भन्ने बहस चलिरहँदा एउटा प्रश्न सबैभन्दा अगाडि आउँथ्यो, कम्युनिस्टहरूले रुसको भन्दा नयाँ तरिकाले क्रान्ति गरेको अनुभव थिएन, रुसको तरिकाले क्रान्ति गर्दा चीनमा ठूलो क्षति व्यहोर्नुपरिरहेको थियो तर चीन उत्पीडनमा रहेकोले क्रान्तिको विकल्प पनि थिएन । त्यसबेला रुसी तरिकाले मात्र क्रान्ति गर्ने, त्यो तरिकाले हुँदैन भने क्रान्ति नै नगर्ने या क्रान्ति गर्ने तर आवश्यक पर्छ भने रुसीभन्दा नयाँ तरिकाले पनि क्रान्ति गर्नुपर्छ भन्ने बहस जोडले चल्यो । माओ दोस्रो निष्कर्षको पक्षमा हुनुहुन्थ्यो । उहाँले क्रान्तिकारी कार्यदिशाका सन्दर्भमा वाङ मिङ, लिली सान, चाङ क्वो थाओ, चु चु पाईजस्ता नेताहरूसँग ठूलो बहस गर्नुभयो । पहिलेको तरिकाले क्रान्ति गर्न खोज्दा चिनियाँ कम्युनिस्ट पार्टीले निकै ठूला क्षतिहरू भोगिसकेको थियो र त्यसबाट हुने स्थिति पनि थिएन । यस सन्दर्भमा माओले कठोरताका साथ सङ्घर्ष गर्नुभयो । माओको बुझाइ सही थियो । त्यसैले उहाँले चिनियाँ विशेषताको क्रान्तिको कार्यदिशा निर्माण गर्नेमा जोड दिनुभयो र सोही विचारअनुसार दीर्घकालीन युद्धको कार्यदिशा अगाडि सार्नुभयो । प्रयोगमा सफल हुँदै गएपछि अरूले पनि यसलाई स्वीकार्न बाध्य भए । यसले थप के सावित गऱ्यो भने मालेमावाद र वैज्ञानिक समाजवादप्रति प्रतिबद्ध भएर देशको विशेषताअनुरूप क्रान्तिको कार्यदिशा विकास नगरी क्रान्ति सम्पन्न हुन सक्दैन ।

क्रमशः

cfhsf]lJfZj n]gg / dfcf}n] qmflGt ubf{sf]eGbf km/s 5 . of]g n]ggn]qmflGt ubf{sf] cj:yfdf 5, g t dfcf}n] qmflGt ubf{sf]cj:yfdf g}5 . of]tL b'j}eGbf gofF:yfgdf kU{sf]5 . vf;u/L k"Fhjfbsf] gofFjsf;, ;"rgf–kl|jlwdf cfPsf qmflGt, oftfoft / lzIffh:tf If]qdf b]vPsf] ljsf;, cflys{ If]qdf ljsf; ePsf gofFjz]ftf, >lds ju{sf]If]qdf cfPsf] ljsf;, kl|jlwn]pTkfbgsf If]qdf NofPsf]kl/j t{gh:tf sf/0fx¿n]cy{–/fhgLlts ;DaGwx¿nfO{gofF:yfgdf k'¥ofO{lbPsf]5 . t;y{, qmflGtsf]sfo{bzf n]gg / dfcf}n]kbfu ug{]Psf sfo{bzfnfO{;d[4 ub{]gofF xg'cfjZos 5 .

वर्ष ३, अङ्क ४८, पूर्णाङ्क १४३
रातो खबर साप्ताहिक

माके, विसर्जनवाद र कम्युनिस्ट

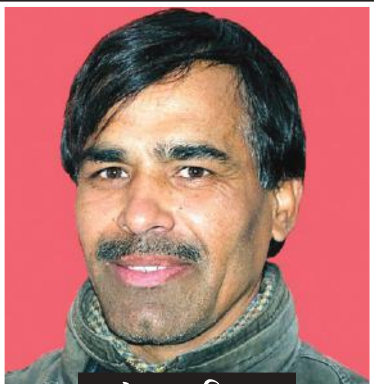

खेम थपलिया

dfsf]df ul/a / wgLsf] vf8n ;f]Rg} g;Sg]u/L km/flsnf] ePsf] 5 . lxhf] hgo4 n8]sf of]4fx¿ cfh ef]s} 5g t/ s]xL ;Lldt g]tf cfln;fg dxndf klu;s].

> "एउटा कम्युनिस्टसँग ठूलो छाती हुनुपर्छ, ऊ नम्र र सक्रिय हुनुपर्छ, क्रान्तिको हितलाई उसले केन्द्रमा राख्ने, क्रान्तिलाई नै आफ्नो जीवनको सम्पूर्ण इच्छा बनाउने र उसको व्यक्तिगत जीवन क्रान्तिमा समर्पित गर्ने हुनुपर्छ, जहाँ पनि जहिले पनि ऊ सधैँ सिद्धान्तप्रति निष्ठावान तथा प्रतिबद्ध र गलत विचार र व्यवहारका विरुद्ध अथक सङ्घर्ष गर्ने हुनुपर्छ, त्यसबाट पार्टीको सामूहिक जीवनलाई सङ्गठित गर्ने र पार्टी र जनताको सम्बन्ध सुदृढ गर्ने हुनुपर्छ। ऊ आफू र आफ्नो व्यक्तिगत जीवनभन्दा पार्टी र जनताप्रति बढी चासो व्यक्त गर्ने हुनुपर्छ। यति भयो भने मात्र उसलाई कम्युनिस्ट भन्न सकिन्छ।"
>
> **– माओ त्से तुङ**

आमुख

विश्व कम्युनिस्ट आन्दोलनमा 'विसर्जनवाद' रुसी क्रान्तिकारी आन्दोलनबाट सुरु भयो । रुसी सामाजिक जनवादी मजदुर पार्टीभित्र भएको अन्तर्सङ्घर्षबाट मेन्सेभिकहरूमा देखापरेको विसर्जनवाद चिनियाँ क्रान्तिको सन्दर्भमा चाङको थाउमा देखियो। थाउले कम्युनिस्ट पार्टी नै छोडे। भारतमा के भेनु र नेपालमा केशरजङ्ग रायमाझीले विसर्जनवादको नेतृत्व गरे। 'वाम एकता' को नाममा विसर्जनवादको पछिल्लो कडी पुष्पकमल दाहालमा जोडिन पुगेको छ । उहाँ नेपालको कम्युनिस्ट आन्दोलनमा विसर्जनवादको मतियारमा दर्ज हुनुभएको छ। माके र त्यसको मूल नेतृत्व पुष्पकमल दाहाल अहिले कम्युनिस्ट-सर्वहाराक्रान्तिको विरोध गर्न पुग्नुभएको छ । उहाँ वैज्ञानिक समाजवादी-साम्यवादी विचारको विरोध तथा कम्युनिस्ट नीति र कार्यक्रमको विरोध गर्न पुग्नुभएको छ । उहाँले श्रमिकवर्गीय आन्दोलनप्रति भ्रम छर्दै जनताको ध्यान वैज्ञानिक समाजवादबाट मोडेर संसद्वादतिर ल्याउने प्रयास गरिरहनुभएको छ। दलाल संसदीय व्यवस्थाको पृष्ठपोषक बन्दै आफू, आफ्नो पार्टी र सिङ्गो आन्दोलनलाई संसद्वादी आहालमा डुबाउनका निमित्त ज्यान छाडेर लाग्ने उहाँको परिचय बनेको छ। उहाँले सरकारमा बसेर देशभक्त तथा क्रान्तिकारी पङ्क्तिलाई दमन गर्नुभएको छ। साम्राज्यवाद-फासिवादी शक्तिको दलाली गर्नु उहाँको दैनिकी बनेको छ। केही साक्ष्य हेरौँ :

साक्ष्य : एक

माके र यसका नेतृत्व सैद्धान्तिक-दार्शनिक रूपमा विसर्जन भएको प्रमाण यथेष्ट रहेका छन् । यसलाई अनेक कोणबाट व्याख्या र विश्लेषण गर्न सकिन्छ । नेपालको कम्युनिस्ट आन्दोलनमा यस किसिमका विश्लेषण हुँदै आएका पनि छन् । नेपालमा यससम्बन्धी अनेकौँ लेख लेखिएका छन्, कार्यपत्र पेश भएका छन्, विविध बहस भएका छन् । 'फुटाऊ र राज गर' को सूत्र प्रयोग गरेर उत्पीडित तथा श्रमजीवी जनताको वैचारिक हतियार मार्क्सवाद-लेनिनवाद-माओवादलाई माटोमा मिलाउन विश्व साम्राज्यवाद जोडतोडले लागिपरिरहेकै बेला दाहाल आफैँ त्यसको मतियार बन्न पुग्नुभएको छ । केपी ओली पहिल्यैदेखि भारतीय साम्राज्यवादको 'ओर्जिनल' दलालको भूमिकामा हुनुहुन्थ्यो नै, अहिले आएर दाहाल पनि त्यसको मतियार बन्नु उदेकलाग्दो कुरा हो । त्यसैले अर्का मतियार नारायणकाजी श्रेष्ठ त झन् ज्यूँकात्युँ भइहाल्ने कुरा भयो । दाहाल र श्रेष्ठले सबै किसिमबाट माओवाद छोडिसक्नुभएको छ । माओवाद छोड्नुको अर्थ अन्तर्विरोधको कम्युनिस्ट दर्शन र महान् सर्वहारा सांस्कृतिक क्रान्तिको सिद्धान्त परित्याग गर्नु हो । बेमौसमी रतन्धो हुन पुग्नुभएका दाहाल, श्रेष्ठ र थापाहरू ओलीको विसर्जनवादी भतेरमा लामबद्ध हुन पुग्नुभएको छ । उहाँहरू विसर्जनवादी-आत्मसमर्पणवादी मलामी बन्नुभएको छ। वर्ग र वर्गपक्षधरता निकै ठूलो कुरा हो । दाहालले यो कुरामा भयङ्कर बेइमानी गर्नुभएको छ। उहाँले समाज वर्गीय छ, राज्यसत्ता वर्गीय हुन्छ, विश्वमा उत्पीडित तथा श्रमिक जनताविरुद्ध शोषण-उत्पीडन जारी छ, आज पुँजीवाद समाजवादको मुटु हालेर बाँचिरहेको छ, एवम् वैज्ञानिक समाजवादी-साम्यवादी राज्य-व्यवस्थाले मात्र पुँजीवादले निम्त्याएको सङ्कटलाई समाधान गर्न सक्नेछ भन्ने यथार्थलाई पूर्णतः इन्कार गर्न पुग्नुभएको छ।

कम्युनिस्टहरू बहुदलवादी हुन सक्छन् तर कुनै पनि हालतमा बहुलवादी हुन सक्तैनन् । एमाले बहुलवादी पार्टी भएकोले सैद्धान्तिक र दार्शनिक रूपमा नै ऊ कम्युनिस्ट रहेन भनेर नेपालको कम्युनिस्ट आन्दोलनले संश्लेषण गरेको उहिल्यै हो। वर्गसङ्घर्षबाट वर्गसमन्वय हुँदै सम्झौतावादमा फस्नु बहुलवादी मान्यता हो । कम्युनिस्ट भनेको भौतिकवादी विश्वदृष्टिकोणसित सम्बद्ध कुरा पनि हो । एमाले द्वन्द्वात्मक भौतिकवादी विश्वदृष्टिकोणबाट गम्भीर रूपले विचलित पार्टी हो। एमालेपन्थ बहुलवादी चिन्तनधारामा आधारित छ । विश्वको उत्पत्तिको क्षेत्रमा बहुतत्वलाई प्राथमिकता दिने सिद्धान्तलाई बहुलवाद भनिन्छ। उत्तर-आधुनिकतावादी दर्शनको प्रमुख आधारशिला बन्न पुगेको बहुलवाद युरो-कम्युनिजम हुँदै नेपालमा आइपुग्यो र त्यसलाई एमालेले अङ्गीकार गऱ्यो । अहिले माके त्यसैमा विलय हुन जोड गरिरहेको छ । नेपालमा उत्तर-आधुनिकतावादको प्रवेशसँगै बहुलवादको बहस पनि तीव्र बन्दै गएको छ। सच्चा कम्युनिस्टको दर्शन ऐतिहासिक तथा द्वन्द्वात्मक भौतिकवाद हो । बहुलवादको मूल उद्देश्य शोषणकारी दलाल व्यवस्थालाई दार्शनिक जामा लगाउँदै वैज्ञानिक समाजवादको गला रेट्नु हो । माके सैद्धान्तिक-दार्शनिक रूपमा विसर्जनमा भासिनु माके-प्रचण्डीय विसर्जनको पहिलो साक्ष्य हो।

साक्ष्य : दुई

पुष्पकमल दाहालले भैँसी पूजा गर्नुभयो। उहाँले भौतिकवाद र अध्यात्मवादको फ्युजनको कुरा गर्नुभयो । सार्वजनिक कार्यक्रममा 'कम्युनिस्टको धर्म त क्रिस्चियन हो' भन्नुभयो । यो कुरा उहाँमा आएको गम्भीर सांस्कृतिक विचलन तथा विसर्जनको परिणाम हो । नारायणकाजीको बगलामुखी पूजाअर्चना गर्नु, पम्फा भुसालले माताबाट आशीर्वाद थाप्नु तथा कृष्णबहादुर महराले पास्चरसँग आशीर्वाद माग्नु आदि सन्दर्भले उहाँहरूको गम्भीर सांस्कृतिक परिस्थितिलाई उजागर गर्दछ।

संस्कृतिलाई जबर्जस्ती धर्मसित जोड्नु बिल्कुल गलत कुरा हो । मार्क्सले भन्नुभएको छ, "धार्मिक व्यथा एकसाथ वास्तविक व्यथाको अभिव्यक्ति तथा वास्तविक व्यथाको प्रतिवाद दुवै नै हो । धर्म उत्पीडित मानिसको सुस्केरा हो । हृदयहीन संसारको मर्म हो साथै, निरुत्साह परिस्थितिको उत्साह पनि हो। यो जनताका लागि अफिम हो।" लेनिनले भन्नुभएको छ, "जहाँसम्म राज्यको सम्बन्ध हो, धर्मलाई व्यक्तिगत मामिला मान्नुपर्दछ तर जहाँसम्म पार्टीको सवाल हो, हामी धर्मलाई कुनै पनि प्रकारले व्यक्तिगत मामिला मान्न सक्तैनौँ। हामीले धर्मको विरोध गर्नुपर्दछ।" माओले भन्नुभएको छ, "प्रशासनिक आदेशद्वारा धर्मलाई उन्मूलन गर्न सकिँदैन।" नेपालमा राजनीतिक तथा अन्य स्वार्थका कारण धर्म परिवर्तन भइरहेको छ। यसले राष्ट्रिय अस्मितामाथि गम्भीर आँच पुऱ्याएको छ । माकेका कतिपय नेता चौपट्टै धर्मभीरु हुनुले उनीहरूको सांस्कृतिक मनोदशालाई नै प्रतिबिम्बित गर्दछ । सांस्कृतिक विचलन तथा विसर्जन माकेको परिचय बन्न पुगेको छ। माकेमा सांस्कृतिक क्रान्तिको कुरा हुन छोडेको धेरै भइसक्यो।

जनयुद्ध सांस्कृतिक क्रान्ति पनि थियो । जनयुद्धमा मालेमावादको अध्ययन र स्कुलिङ तथा आलोचना-आत्मालोचनाको संस्कृति थियो । पुरानो विचारधारा, संस्कृति, चालचलन, बानीबेहोरा, साहित्य तथा कला, सामाजिक चिन्तन, धर्ममाथि क्रान्ति नै सांस्कृतिक क्रान्ति हो । जसले महान् सर्वहारा सांस्कृतिक क्रान्तिलाई मान्दैन, ऊ मालेमावादी हुनै सक्तैन । जो मालेमावादी हुन सक्तैन, ऊ कम्युनिस्ट पनि हुन सक्तैन। त्यसकारण माकेको सांस्कृतिक विसर्जनको दोस्रो साक्ष्य हो।

साक्ष्य : तीन

पुष्पकमल दाहालले आफ्नो पार्टीमा सङ्गठनात्मक र सामूहिक रूपमा निर्णय लिने प्रक्रिया नअपनाउनुभएको धेरै भयो। उहाँले एकल रूपमा बृहत् शान्तिसम्झौता गर्नुभयो । उहाँले एकल रूपमै जनमुक्ति सेना विघटन गरिदिनुभयो। एमालेसित एकताको प्रक्रियामा पनि उहाँ एक्लै हाबी देखिनुभयो । उहाँले सङ्गठनात्मक वा पार्टीगत रूपमा आवश्यक बहस, छलफल र निर्णयको कुनै आवश्यकता नै महसुस गर्नुभएको देखिएन।

> *नेपालका धनी मानिसमध्ये प्रचण्डको नाम पनि अग्रपङ्क्तिमा पर्दछ । जानकारहरु भन्छन्, प्रचण्डले विभिन्न क्षेत्रमा अरबौं लगानी गर्नुभएको छ । प्रचण्डले अहिले आषनो पार्टीको आर्थिक जीवनमा न्यूनतम आर्थिक अनुशासनलाई समेत भताभुङ्ग मात्र पार्नुभएको छैन, त्यसलाई पूराका पूरा अपारदर्शी बनाइदिनुभएको छ । माके र त्यसका मूल नेतृत्व पुष्पकमल दाहाल आज राजनीतिक नोकरशाही पुँजीपतिवर्गमा रुपान्तरित भइसक्नुभएको छ । उहाँहरु अब चाहेर पनि मार्क्सवादलाई विकास गर्न नसक्ने अवस्थामा पुग्नुभएको छ ।*

उहाँले झन्डै ५ हजार सदस्य सङ्ख्या रहेको केन्द्रीय समिति बनाउनुभयो । ५ हजारको केन्द्रीय समिति सदस्य हुनु विश्वमै अनौठो परिघटना थियो, जो कुनै दर्शन, विचार, सिद्धान्तपरक थिएन । 'बृहत् कम्युनिस्ट केन्द्र' बनाउने कथित लोकप्रिय नारा त ल्यायो तर उसले अनायासमा मालेमावाद परित्याग गरियो । 'बृहत कम्युनिस्ट केन्द्र' बनाउने नाममा उहाँको पार्टीलाई सङ्गठनात्मक रूपमा नै विसर्जन गराउने चालबाजी थियो । पार्टी एकता संयोजन समितिको ६ बुँदे पत्र र निर्वाचनको संयुक्त घोषणापत्रमा मालेमाको उल्लेखसम्म नहुनु त्यसैको परिणाम थियो । आफूलाई ४० र एमालेलाई ६० को अनुपातमा उम्मेद्वार मिलाउनु सङ्गठनात्मक स्वरूपमा माके निकै कमजोर भइसकेको स्वीकारोक्ति थियो। एमालेसित कथित निर्वाचनमा कार्यगत एकता नगरेको भए माकेको मुस्किलले प्रत्यक्षमा ४ सिट मात्र जित्थ्यो । अहिले प्रचण्ड ओलीसित ५०-५० अनुपातमा एकता गर्नुपर्ने रोइलो गरिरहनुभएको छ, प्रचण्डको यो रोइलोलाई एमालेले सुनेको नसुन्यै गरेको छ। यी सबै तथ्यले उसको विसर्जनलाई नै प्रतिबिम्बित गर्दछ।

सङ्गठन भनेको वैचारिक शक्तिलाई भौतिक शक्तिमा रूपान्तरण गर्ने महत्वपूर्ण साधन हो। पेसागत हकहित संरक्षण र संवर्द्धनका लागि सङ्गठनले सङ्घर्ष गर्दछ । सङ्गठनले सरोकारवालाबीच सम्बन्ध बलियो र विश्वासिलो बनाउँछ। सङ्गठन सम्बन्धमा लेनिन भन्नुहुन्छ, "सर्वहारावर्ग त्यतिबेला मात्र अजेय बन्न सक्दछ र अवश्य बन्नेछ जुन बेला मार्क्सवादी सिद्धान्तले उसमा प्रादुर्भाव गरेको वैचारिक एकतालाई एक त्यस्तो सङ्गठनको भौतिक एकताले सुदृढ तुल्याउनेछ । जसले लाखौँलाख श्रमजीवीहरूलाई मजदुरवर्गको एक सेनामा आवद्ध गर्नेछ। ... सङ्गठन अस्थिर र अविकसित प्रकारको भयो भने सारतत्वको भावी विकासको पाइला चाल्न असम्भव हुन्छ, काममा लज्जास्पद, गतिमा शून्यता आउँछ। काम-कुरामा अन्तर देखापर्दछ।" आज माके महान् लेनिनले भन्नुभएजस्तै यही रोगबाट गम्भीर रूपमा ग्रस्त भएको छ। माकेको सङ्गठन भद्रगोल र अस्थिर छ । काम-कुरामा भयानक अन्तर्विरोध छ। माकेको रहेका मानिसको त कुरै छाडौँ, सङ्गठनात्मक अवस्थालाई मात्र हेर्दा पनि त्यहाँ कुनै पनि कम्युनिस्ट सङ्गठनको आभाससमेत हुँदैन।

मूलभूत रूपमा सङ्गठनभित्र अन्तर्सङ्घर्ष ३ किसिमले अभिव्यक्त भइराखेका हुन्छन् : एकता-सङ्घर्ष-फुट, एकता-सङ्घर्ष-सम्झौता तथा एकता-सङ्घर्ष-रूपान्तरण । माकेभित्र एकता-सङ्घर्ष-सम्झौताका रूपमा सङ्गठनात्मक अन्तर्सङ्घर्ष अभिव्यक्त भइरहेको छ । कम्युनिस्टहरूले सधैँ लेनिनवादी सङ्गठनात्मक सिद्धान्तअनुरूप पार्टीमा सङ्गठनात्मक सेटिङ मिलाएका हुन्छन् तर माकेको पछिल्लो पार्टी-जीवनमा यी कुनै पनि कुरा देख्न पाइँदैन । लम्पट बुर्जुवाले पनि नगरेको वा गर्न नसकेको वा गर्न लाज मानेको काम अहिले माकेले गरिरहेको छ । यो सङ्गठनात्मक रूपमा अराजकताको भद्दा मजाक त हो नै, साथै यो उसको तीव्र विघटन र विसर्जनको पराकाष्ठा पनि हो । त्यसैले माकेको सङ्गठनात्मक विसर्जन तेस्रो साक्ष्य हो।

साक्ष्य : चार

कम्युनिस्ट आन्दोलनमा आधार र उपरीसंरचनाको बारम्बार धेरै प्रसङ्ग आइरहन्छन् । आर्थिक क्षेत्रलाई आधार र अन्यलाई उपरीसंरचना मानिन्छ। ती सबैलाई समग्रतामा राजनीतिले कमान्ड गरिरहेको हुन्छ । आज संसारको आधा सम्पत्ति आठजना मानिसको हातमा आइपुगेको छ। शोषण दोहन र लुटखसोट गरेर विश्वमा भइरहेको आर्थिक असमानताको खाडल बढाई मानव दुनियाँलाई खतरनाक दुर्घटनामा पुऱ्याइँदैछ । विश्वमा गरिब झनै गरिब हुँदै र धनी झन् धनी हुँदै जाने परिस्थिति छ । यसलाई हामीले सीमित धनीहरूले सिङ्गो संसारको राजनीति र अर्थतन्त्र कब्जामा लिएको अर्थमा बुझ्नुपर्दछ । विश्व आर्थिक मञ्चको वार्षिक बैठकअघि 'अक्सफाम' ले सार्वजनिक गरेको प्रतिवेदनमा संसारका आधा जनसङ्ख्यासँग भएको सम्पत्तिभन्दा आठजना धनी व्यक्तिहरूको सम्पत्ति बढी रहेको अध्ययनमा उल्लेख गरेको थियो । यी धनीहरूमा छजना अमेरिकी तथा स्पेन र मेक्सिकोका एक-एकजना गरी आठजना रहेका छन् । अक्सफामले फोर्ब्सको धनी व्यक्तिहरूको सूचीका आधारमा यी आठजना धनी व्यक्तिहरूसँग संसारका आधा जनसङ्ख्यासँग भएको सम्पत्तिभन्दा बढी सम्पत्ति रहेको जनाएको छ। वर्ष २०१६ मा फोर्ब्सको सूचीमा बिल गेट्स, अमान्सिया ओर्टेगा, वारेन बफेट, जेफ बेजोज, चार्ल्स कोच, डेभिड कोच, कार्लोस स्लिम, मार्क जुकरबर्गलगायत संसारका मुख्य धनी व्यक्तिका रूपमा गणना गरिए। भारतमा मात्रै एक प्रतिशत धनीहरूले कूल सम्पत्तिको ५८ प्रतिशत ओगटेको जनाइएको छ।

विश्व-अर्थतन्त्रमा जस्तै नेपालमा पनि निगमीय पुँजीवादले गम्भीर प्रभाव पारेको छ । नेपालमा बिनोद चौधरीलगायत सीमित मानिसमा अकूत सम्पत्ति जम्मा हुन पुगेको छ । नेपालका धनी मानिसमध्ये प्रचण्डको नाम पनि अग्रपङ्क्तिमा पर्दछ । जानकारहरू भन्छन्, प्रचण्डले विभिन्न क्षेत्रमा अरबौँ लगानी गर्नुभएको छ । प्रचण्डले अहिले आफ्नो पार्टीको आर्थिक जीवनमा न्यूनतम आर्थिक अनुशासनलाई समेत भताभुङ्ग मात्र पार्नुभएको छैन, त्यसलाई पूराका पूरा अपारदर्शी बनाइदिनुभएको छ। माके र त्यसका मूल नेतृत्व पुष्पकमल दाहाल आज राजनीतिक नोकरशाही पुँजीपतिवर्गमा रूपान्तरित भइसक्नुभएको छ । उहाँहरू अब चाहेर पनि मार्क्सवादलाई विकास गर्न नसक्ने अवस्थामा पुग्नुभएको छ। माकेमा बोगटी आयोग र अमिक शेरचनको आयोगले दिएको प्रतिवेदन यसै लुकाइएको होइन । माकेमा गरिब र धनीको खाडल सोच्नै नसक्नेगरी फराकिलो भएको छ। हिजो जनयुद्ध लडेका योद्धाहरू आज भोकै छन् तर केही सीमित नेता आलिसान महलमा पुगिसके। यसकारण विघटित आर्थिक अवस्थिति माकेको विसर्जन चौथो साक्ष्य हो।

साक्ष्य : पाँच

नेपालमा सामन्तवादको नाइकेको अन्त्य भए पनि यसका तमाम अवशेष रहिरहेका छन् । सांस्कृतिक रूपमा नेपालमा सामन्तवाद जब्बर नै रहिरहेको छ । यस्तो परिस्थितिमा एमालेसित माकेको कथित एकताको सन्दर्भले एकैपटक धेरै कुरा सतहमा ल्यादिएको छ। एमाले २०४४ सालमा माओविचारधारालाई टुकुचामा फालेर पञ्चायतसँग राजनीतिक बार्गेनिङमा लिप्त भएको शक्ति हो। त्यही एमालेसित अहिले माकेको कलाविहीन एकताको नाटक गरिरहेछ। राजनीतिमा यो असामान्य परिघटना हो, गम्भीर विसर्जन हो । एमाले भाइ कांग्रेस बनेको उहिल्यै हो। हिजो आफैँ एमालेलाई दुत्कारेको कुरालाई चटक्कै बिर्सिएर 'प्रभु' को इशारा र आदेशका भरमा त्यही एमालेमा विलय हुन खोज्नु माकेको भयानक विसर्जन हो। कम्युनिस्टका आधारभूत प्रस्तावनालाई छाडेर बुर्जुवा पार्टीमा हामफाल्नु तथा त्यो नै अन्तिम सत्य हो जस्तै गरी घृणित गतिविधि गर्नुले माकेको वैचारिकी हैसियत प्रस्ट हुन्छ। एमाले त सामाजिक फासिवादी पार्टी थियो नै, अहिले माके पनि सोही चरित्र प्रदर्शन गरिरहेको छ । ऊ सामाजिक दलाल पुँजीवादीमा फेरिएको छ।

लेनिनले भन्नुभएको छ, "कम्युनिस्ट सङ्गठनको पार्टीका हरेक सदस्य र प्रत्येक क्रान्तिकारी कार्यकर्तालाई भविष्यको क्रान्तिकारी सेनाको भावी सैनिकका रूपमा हेर्नुपर्दछ। यसकारण सङ्गठकले उसलाई त्यस्तो ठाउँमा राख्नुपर्दछ, जुन उसको भविष्यको भूमिकाका निम्ति उपयुक्त होस् । उसको वर्तमान क्रियाकलापले पार्टीको वर्तमान कार्यको लागि

बाँकी पृष्ठ ५ मा

हिमालको जालसाजीमा अदालतको शंकास्पद भूमिका

■ **रातो खबर संवाददाता**/काठमाडौं

लमजुङ, दूधपोखरी २ (साविकविचौर ३) निवासी स्थानेश्वार दवाडीका सहोदर भाइ हिमाल दवाडीले पटक-पटक किर्ते मुद्दा दायर गरी दुःख दिने र हैरान लगाएर भरतपुर महानगरपालिका ४, प्रेसरोडमा रहेको ५.२ धुर जग्गा हडप्ने षड्यन्त्र गरेका छन् । केही समय अगाडि गौर जिल्ला अदालतले चितवन मालपोत कार्यालयलाई पीडितको चितवन मालपोत कार्यालयलाई पीडितका भाइ तथा चपुर निवासी हिमाल दवाडीको दाबी झुठो र किर्ते भएको भनी पीडित स्थानेश्वर दवाडीको पक्षमा फैसला गरेको थियो तर पीडक हिमालसँगको मिलेमतोमा सो फैसला र फुक्का भरिएको पत्र चितवन पठाउन आलटाल गरेको छ । त्यसकारण पीडित दवाडीले नेकपामा न्यायको लागि गुहार मागेका छन् । दवाडीले निवेदनमा भनेका छन् ।

संसद्वादीहरूको गोहीको आँसु

■ **रातो खबर संवाददाता**/काठमाडौं

सन्दर्भ नरेन्द्र मोदीको नेपाल भ्रमण र नेपाल तथा भारतीय संसद्मा प्रहसन गरिएको छ। मोदीको गत वैशाख २८ र २९ गते भएको नेपालको भ्रमणका क्रममा भएका राष्ट्रघात र सार्वभौमिकतामाथिको हमलाले नेपाली जनतालाई झस्काइरहेको छ । यसको चौतर्फी विरोध र प्रतिवाद भइराखेको छ । जनताको यही विरोध र प्रतिवादका कारण नेपालका सबै खाले संसदीय पार्टीहरू पनि अंश-अंश समाएर झिनो स्वरमा विरोध गरेको दृश्य वैशाख ३१ को संसद्मा देख्न पाइयो ।

कांग्रेसले सोमबार एक वक्तव्य जारी गर्दै भारतीय जनता पार्टीका सांसद् कीर्ति आजादले गरेको ट्वीटको विरोध गर्‍यो । गगन थापाले मोदी आफूभन्दा बढी भारतका सामु लम्पसार परेको भन्दै रोदन गरे । माओवादी केन्द्रकी प्रवक्ता पम्फा भुसालले आफूहरूलाई सरकारमा रहँदारहँदै पनि अरुण ३ को शिलान्यासमा नबोलाएको, मोदीको सामु आफ्ना पार्टीका मन्त्रीहरूलाई ढिप्किनै नदिएको, त्यसैले राष्ट्रघात भएको भन्दै रुञ्चे स्वर लगाइन् । अमरेशकुमार सिंहले पछिल्लो क्रममा आफू र आफ्नो पार्टीलाई बेवास्ता गरेको भन्दै भारतीय प्रधानमन्त्रीको सुरक्षा नेपाल सरकारले गर्न नसकेको भनी प्रतिपक्षको औपचारिकता पूरा गरे । यो सरकारका परराष्ट्रमन्त्री प्रदीप ज्ञवालीले मोदीको यत्रो भ्रमणमा आफूलाई कतै स्थान नदिएकाले प्रदेश २ का मुख्यमन्त्री लालबाबु राउतको भाषणको टिप्पणी गर्न पुगेका थिए । यति मात्र हो र ! उपेन्द्र यादव ३१ गते चितवन गएर केपीको राष्ट्रवाद मोदी र उनले लगाएको राजस्थानी पोसाकले च्यातिदिएको बताएका थिए । यसरी संसद्भित्र र संसदबाहिर मोदीको भ्रमणलाई लिएर उनीहरू सबैले गरेका विरोध र प्रतिक्रियाको योगफलबाट पनि यहाँ भएको राष्ट्रघात र सार्वभौममाथि भएको आक्रमण पूरा हुँदैन। उनीहरू कुत्सित चाहाना, भारतीय शासकहरूप्रतिको गुलामीलाई थोरै पनि आँच नआओस् भनेर गरिएको विरोध र प्रतिक्रिया मात्र हो । यसरी बाहिर विरोध र प्रतिक्रिया दिनेभित्र साँठगाँठ गरिरहने उनीहरूको चरित्रले ३१ गतेको विरोध र प्रतिक्रिया केवल गोहीको आँसुसिवाय अरू केही होइन ।

जहाँसम्म मोदीको पछिल्लो भ्रमणको विरोध त भारत र त्यहाँको संसद्मा पनि भएको छ। कर्नाटकमा चुनाव भइराख्दा कर्नाटक, उत्तर प्रदेश, उत्तराखण्ड र विहारका हिन्दुवादीहरूलाई प्रभाव पार्न जनकपुर-अयोध्या परिपथ, मोदीको जनकपुर-मुक्तिनाथ-पशुपतिको भ्रमण गरेको भनेर त्यहाँको प्रतिपक्षले विरोध गराखेको छ।

जनता विरुद्धको समाचार

■ **रातो खबर संवाददाता**/काठमाडौं

नेपालमा राष्ट्रियता, जनतन्त्र र जनजीविकालाई लिएर सुरु भएको एउटा स्वतन्त्र धारका विरुद्ध यहाँका केही सञ्चार माध्यमहरूले योजनाबद्ध तरिकाले निरन्तर भ्रामक समाचार प्रशारण गरिरहेका छन् । प्रचण्ड-बादल-बाबुरामहरूले वर्गघात र राष्ट्रघात गरिसकेपछि अब नेपालमा कुनै पनि सच्चा क्रान्तिकारी कम्युनिस्टहरू नरहने निष्कर्ष निकाल्दै गरेका देशी र विदेशी प्रतिक्रियावादीहरूको मुटुमा ढ्याङ्ग्रो ठोक्दै नयाँ शिराबाट यहाँका क्रान्तिकारी एकजुट हुँदै अघि बढ्दै गएपछि अत्तालिन पुगेका यी शक्तिहरूले नेपालका नयाँ र पुराना सञ्चार माध्यमहरूलाई खरिद गरेर क्रान्तिकारीहरूका विरुद्ध प्रयोग गरिराखेका छन् ।

यसैको पछिल्लो उदाहरण हो, जेठ १ गते नेपाल पानामा 'मोदीको भ्रमण सफल बनाउन सहयोग गरेका विप्लवलाई भारतीय दूतावासको धन्यवाद, यसरी आयो विशेष कुरा' शीर्षकको समाचार । यो समाचारमा नेकपाले मोदीलाई सजिलैसँग नेपाल आउन दिएको, यसका लागि नेकपालाई भारतीय दूतावासले ५ करोड दिएको र नेकपाका महासचिव विप्लवले भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीका सुरक्षा सल्लाहकार अजित डोभललाई भेटको जस्तो असाध्यै कपोकल्पित र पूर्ण प्रायोजित समाचार लेखिएको छ। उक्त अनलाइनले यसअघि पनि यस्तै समाचार छापेको थियो ।

उक्त समाचारलाई लिएर नेकपाले कडा आपत्ति जनाएको छ । उसले हाम्रो पार्टी र नेपालमा पुनः ब्युँतिएको क्रान्तिको मुनालाई निमोठिदिने नेपालका नवसंशोधनवादी र सबैखाले प्रतिक्रियावादीहरूको घृणित षड्यन्त्र बताएको छ । केपी सरकारले मोदीलाई नेपाल बोलाएर गरेको राष्ट्रघातका विरुद्ध सबैभन्दा अग्रमोर्चामा रहेर प्रतिवाद गर्ने पार्टीको मानमर्दन गर्न रचिएको साजिस भनिएको छ। नेपालमा नयाँ ढंगले क्रान्ति भए प्रचण्ड-बादल-बाबुराम र केपी ओलीको स्वर्ग ढुब्ने र कम्युनिस्टका नाममा लुटखसोट गर्ने दिनको अन्त हुने भएकाले उनीहरूकै गुरुयोजनामा यस्ता समाचारहरू सम्प्रेषण गरिने गरिएको पनि छ ।

;Hf/t ;dfrf/

गिरफ्तारीमा परेका सम्पूर्णलाई रिहा गर : अध्यक्ष चन्द

अखिल नेपाल महिला संघ क्रान्तिकारीकी केन्द्रीय सदस्य शिवा खड्का र उहाँको श्रीमान् नवराज ढकाललाई सोमबार सुनसरी इटहरीस्थित आफ्नै डेरामा बसिरहेका अवस्थामा प्रहरीले गिरफ्तार गरेको घटनाप्रति उक्त संगठनले गम्भीर आपत्ति जनाएको छ। सोमबारै संगठनकी केन्द्रीय अध्यक्ष बन्धु चन्दले प्रेस विज्ञप्ति जारी गर्दै यस्तो आपत्ति गरेकी हुन्। अध्यक्ष चन्दले 'भारतीय प्रम आउँदा अरुण ३ बुझाउने, देशका संवेदनशील ठाउँहरूमा विदेशी सेनालाई परेड खेल्न लगाई आफ्ना देशका सुरक्षाकर्मीलाई सडक बढार्न लगाउने केपी सरकारले आफ्ना देशका नागरिकहरूलाई दमन गिरफ्तार गरी जेल हालेर ठूलो बहादुरी प्रदर्शन गरिरहेको' बताएकी छन्। उनीले खड्कासहित देशभरिबाट गिरफ्तार भएका सम्पूर्णलाई रिहाइको माग गरेकी छन् । साथै, अध्यक्ष चन्दले सरकारका गलत क्रियाकलापको भण्डाफोर गर्दै राष्ट्रिय स्वाधीनता, सार्वभौमिकता, जनजीविका र जनाधिकारको रक्षाका लागि सम्पूर्ण देशभक्त श्रमजीवी जनसमुदाय संघर्षमा उत्रन पनि हार्दिक आह्वान गरेकी छन्।

रक्षा दलको गोलीले चिनियाँकाजी सहिद

२००८ कात्तिक २० का दिन ४ बजे काठमाडौं, नयाँ सडकस्थित भूगोलपार्कमा संयुक्त विद्यार्थी संघको आमसभा थियो। "आफूमाथि परेको अन्याय र अन्त्याचारको शान्तिपूर्ण तरिकाले विरोध गर्दा पनि गिरफ्तार हुनुपर्छ, गोली खानुपर्छ, संगीनले घोचिनुपर्छ के यै हो प्रजातन्त्र ?" भनी भाषण सुरु हुन मात्र लागेको थियो, प्रहरीले पक्राउ पुर्जी देखाएर पक्रन सुरु गर्‍यो र ५ जना विद्यार्थीलाई थानातर्फ लग्यो। पक्राउ भएपछि गएरातीको पछिपछि भीड लाग्यो। भीडसहित पक्राउ भएका व्यक्ति गद्दी बैठक पुग्दा-नपुग्दै प्रहरीले अश्रु-ग्याँस प्रहार गर्‍यो र भीडलाई तितरबितर पार्‍यो। त्यसै अवस्थामा रक्षादलका जवानहरूले भाग्न लागेको भीडमाथि गोली छोडे; जसले गर्दा चिनियाँकाजी, शहिबुद्धिन र राममान श्रेष्ठ घाइतेहरूलाई वीर अस्पतालमा लगियो। घाइतेहरूमध्ये चिनियाँकाजीको त्यही दिन राती १०.३० मृत्यु बजे भयो। २१ गते बिहानैदेखि जनताले लास मागे तर सरकारले लास दिन मानेन। अपरान्ह २ बजे सिंह दरबारमा मन्त्री परिषद्को बैठक बसी लास बुझाउने निर्णय गरियो। शिक्षा र स्वास्थ्यमन्त्रीले लास बुझाउन निर्देशन दिएको थियो। अपरान्ह ४.३० मा ठूलो जुलुसले लास बोकेर इन्द्रचोक, असन, क्षेत्रपाटी हुँदै कर्णदीप लगेर दाहसंस्कार गरियो। सो जुलुसमा विद्यार्थीहरू, नेपाली राष्ट्रिय कांग्रेस, नेपाल प्रजापरिषद्, नेकपा र नेकांले पनि भाग लिएको थियो। गृहमन्त्री वीपी कोइराला थिए। भीडले नेकाको झन्डा च्यात्यो। त्यस विषयमा सरकारले हुल्लडवाजको दमनमा दुई जना घाइते र १ जनाको मृत्यु भन्दै विज्ञप्ति जारी गर्‍यो। २४ गते अर्का घाइते शहिबुद्धिनलाई उपचारार्थ सरकारले पटना लग्यो।

पश्चिम ताम्सालिङको कडा चेतावनी

काठमाडौं। नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी, पश्चिम ताम्सालिङ ब्युरोले ओली सरकारका दमनकारी हर्कतका विरुद्ध सशक्त प्रतिरोध गर्ने कडा चेतावनी दिएको छ। पश्चिम ताम्सालिङ ब्युरो इन्चार्ज क. आधारले एक प्रेस विज्ञप्ति जारी गर्दै भनेका छन्- काठमाडौंको सुन्धाराको आसपासबाट धादिङ जिल्ला निवासी विनोद लुङ्गेली, पाल्तेन लामा, समीर तामाङलाई बाटोमा हिंडिरहेका बेला बिनाकारण प्रहरीद्वारा गिरफ्तार गरी हालसम्म गुमनाम पार्नुका साथै, धादिङ जिल्ला जीवनपुर घरमै घरायसी कामकाज गरिरहेकै अवस्थामा राजु विकलाई यही वैशाख ३० गते प्रहरीद्वारा गिरफ्तार गरिएको सन्दर्भमा निजको घरपरिवारसमेतले खोजीका लागि पहल गरिदिन विशेष अनुरोधसमेत भएकोले मानवअधिकारवादी सङ्घ-संस्थालाई निजहरूको अवस्था बुझिदिन तथा अभिलम्ब रिहाइको पहलका लागि माग गर्दछौं। अन्यथा यसप्रकारको राज्यआतंक फैलाउने धृष्टता सामाजिक दलाल सरकारबाट भइरहन्छ भने त्यसका विरुद्ध प्रतिरोध सङ्घर्ष तीब्र पार्ने कुरा यसै विज्ञप्तिमार्फत जानकारी गराइन्छ। यसको परिणामको भागीदार स्वयम दलाल सरकार नै हुनेछ।

भारतले नेपालको विकासमा बन्ध्याकरण गर्‍यो : कञ्चन

काठमाडौं। नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीका स्थायी समिति सदस्य तथा अन्तर्राष्ट्रिय विभाग इन्चार्ज धर्मेन्द्र बास्तोलाले भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीको नेपाल भ्रमणलाई धार्मिक एवं सद्भाव भनिए पनि यो भ्रमणले नेपाललाई दीर्घकालीन रूपमा नोक्सान पुर्‍याएको बताएका छन्। हालै जारी गरिएको प्रेस विज्ञप्तिमा उनले भारतीय प्रधानमन्त्रीको जनकपुरदेखि मुस्ताङसम्मको भ्रमणमा नेपाली दलालहरूले निकै तल्लो स्तरमा चाकडी गरेको र त्यो तत्कालीन साम्राज्यवादी मुलुक बेलायती महारानी भिक्टोरियाले भारत भ्रमण गर्दा त्यहाँका नेताहरूले गरेको चाकडीको झल्को दिएको घटना स्मरण गरेका छन्। साथै, भारतमा ग्रिनहन्ट नाम दिएको नरसंहार अभियानमा त्यहाँका शासकहरूले सयौंको संख्यामा भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी (माओवादी) र हजारौंको संख्यामा माओवादी समर्थक जनताको हत्या गरेको उल्लेख गर्दै नेता बास्तोलाले त्यो हत्या एवं दमनको विश्वभरिका मुक्तिकामी जनताले विरोध गर्दै आएको जनाएका छन् । विज्ञप्तिमार्फत उनले भारतीय माओवादीहरूमाथि गरिएको दमन बन्द गर्न त्यहाँको सरकारसँग माग गरेका छन्। नेकपाको जलश्रोत विभागका समेत इन्चार्ज रहेका नेता बास्तोलाले कोशी बाँधको गोप्य समझदारी अन्तर्राष्ट्रिय नियमअनुसार नेपालले पाउनुपर्ने पारवहन सुविधा र जलमार्गलाई दोहोरो भाषा प्रयोग गरी नेपालका सबै प्राकृतिक सम्पदा भारतलाई सुम्पने काम राष्ट्रघाती भएको बताएका छन्। भारतीय प्रधानमन्त्रीसामु नेपाली दलालहरू लम्पसार परेको बताउँदै संविधानमा नेपाल सार्वभौम मुलुक लेखिएको भए पनि भारतले नेपालमाथि नवऔपनिवेशिक नीतिअनुसार नेपालको विकासमा बन्ध्याकरण गर्दै आएको उल्लेख गरेका छन्।

माके, विसर्जनवाद ...

आवश्यक उपयोगी सेवाको रूप ग्रहण गर्नुपर्दछ, न कि आजको व्यावहारिक कार्यकर्ताले अस्वीकार गर्ने अनावश्यक तालिमको रूप । के कुरा पनि बिर्सनुहुन्न भने यो किसिमको क्रियाकलाप प्रत्येक कम्युनिस्टका लागि अन्तिम सङ्घर्षका अनिवार्य आवश्यकताहरूका निम्ति सर्वोत्तम तयारी हो ।" गलत कार्यदिशा लिएपछि हुने यस्तै हो । यसर्थ, सामाजिक दलाल पुँजीवादमा फेरिनु माकेको विसर्जनको पाँचौं साक्ष्य हो ।

अन्त्यमा

जनयुद्धीय दस्तावेजमा प्रचण्डले भन्नुभएको छ, "द्वन्द्वात्मक तथा ऐतिहासिक भौतिकवादी विश्वदृष्टिकोणका आधारमा इतिहासको व्यापक छानबिनपछि वर्गीय समाजमा हिंसाको क्रान्तिकारी भूमिका र त्यसको अनिवार्यताका सम्बन्धमा मार्क्स-एंगेल्सले वैज्ञानिक प्रस्थापना अघि सार्नुभयो। सशस्त्र सङ्घर्षको अनिवार्यतासम्बन्धी त्यही प्रस्तावनालाई मार्क्स-एंगेल्सका सम्पूर्ण शिक्षाको सार मानेर त्यसलाई व्यवस्थित रूपमा वर्गसङ्घर्षमा प्रयोग गर्ने प्रक्रियामा लेनिनले महान् रुसी अक्टोबर समाजवादी क्रान्तिको सफलतापूर्वक नेतृत्व गरेर क्रान्तिकारी हिंसासम्बन्धी मार्क्सवादी मान्यतालाई अझै विकसित पार्नुभयो । रुसी क्रान्तिको तयारी, विकास र त्यसको परिणामको सुदृढीकरणका सन्दर्भमा लेनिन र स्टालिनले साम्राज्यवादका विशेषताहरूको विशद् व्याख्यासहित त्यसलाई युद्धको स्रोत प्रमाणित गरी त्यसका विरुद्ध क्रान्तिकारी युद्ध अपरिहार्य रहेको कुरा स्पष्ट गर्नुभयो । मार्क्सवाद-लेनिनवादका यिनै वैज्ञानिक सिद्धान्तलाई चिनियाँ समाजको वर्गसङ्घर्षको ठोस व्यवहारमा लागू गर्ने प्रक्रियामा माओ त्से तुङले क्रान्तिकारी हिंसासम्बन्धी स्थापनालाई, जनयुद्धको सम्पूर्ण सिद्धान्तका रूपमा विकास गरी त्यसको सार्वभौम चरित्र रहेको कुरा प्रमाणित गरेर देखाउनुभयो । यसरी माओ त्से तुङले मार्क्सवादी-लेनिनवादी सैन्यविज्ञानलाई गुणात्मक रूपले नयाँ उचाइ मात्र प्रदान गर्नुभएन, बरु साम्राज्यवादको युगमा जनयुद्ध सञ्चालन गर्नु भनेको संसार बदल्ने दार्शनिक एवम् राजनीतिक मान्यताको केन्द्रविन्दु बन्न पुगेको कुरासमेत स्पष्ट पार्नुभयो ।" जनताका सङ्घर्षसम्बन्धी मूलभूत नियमबारे माओ भन्नुहुन्छ, "गडबडी गर्नु, असफल हुनु, फेरि गडबडी गर्नु, फेरि असफल हुनु ... जबसम्म ध्वस्त हुँदैनन्, यो साम्राज्यवादीहरू र संसारभरिका तमाम प्रतिक्रियावादीहरूद्वारा जनताका क्रियाकलापहरूको सामना गर्दा अपनाइने तरिका हो र उनीहरू यो तरिकाको विरोधमा कहिल्यै जान सक्दैनन् । यो एउटा मार्क्सवादी नियम हो ।" त्यसैमा अगाडि माओ भन्नुहुन्छ, "सङ्घर्ष गर्नु असफल हुनु, फेरि सङ्घर्ष गर्नु, फेरि असफल हुनु ... जबसम्म विजय हासिल हुँदैन, यो जनताको तरिका हो र उनीहरू पनि यो तरिकाको विरोधमा कहिल्यै जान सक्तैनन् । यो दोस्रो मार्क्सवादी नियम हो ।" आज माके र प्रचण्डहरू माथि उल्लिखित कुनै पनि दस्तावेजीय स्पिरिटमा छैनन् । माके र प्रचण्डपन्थीहरू मालेमावादी प्रस्तावनाबाट गम्भीर रूपमा विलचित र विसर्जित हुन पुगेका छन् । भारतीय प्रम नरेन्द्र मोदीको नेपाल भ्रमणको दौरानमा ओली-दाहालहरूले देखाएको लम्पसारवादी चिन्तनधारा र व्यवहारधाराले उहाँहरूमा कहीँ कतै कम्युनिस्टको गन्धसमेत देखापर्न सकेन ।

वास्तवमा एमाले-माके 'एकता' अत्यन्त भद्दा एवम् गैर-कम्युनिस्ट भागदौड हो । यो कम्युनिस्ट-सर्वहारावर्गीय-कम्युनिस्ट निष्ठा तथा आफ्नो वर्गबाट गम्भीर च्यूत हुनुको परिणति हो । नेपालमा नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीको नेतृत्वमा एकीकृत जनक्रान्तिमार्फत वैज्ञानिक समाजवाद-साम्यवाद ल्याउन क्रान्तिकारी पहलकदमी अघि बढिसकेको छ। विसर्जवादविरुद्धको सङ्घर्षमा नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीले मुक्तिकामी जनतामा उत्साह भर्दै लगेको पनि छ । कथित तीनैतहको निर्वाचनमा नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीको नेतृत्वमा जनताले आफ्नो सशक्त र महान् प्रतिरोधी क्षमता देखाइसकेका छन्। त्यसैले आउनुहोस्, विसर्जनवाद तथा सामाजिक दलाल पुँजीवादका विरुद्ध निर्णायक सङ्घर्ष गरौं, वैज्ञानिक समाजवादी राज्य-व्यवस्था स्थापना गरौं । माओले भन्नुभएजस्तै ठूलो छाती भएको कम्युनिस्ट बनौं, नम्र र सक्रिय होऔं, क्रान्तिको हितलाई केन्द्रमा राखौं, क्रान्तिलाई नै आफ्नो जीवनको सम्पूर्ण इच्छा बनाऔं, व्यक्तिगत जीवन क्रान्तिमा समर्पित गरौं, जहाँ पनि जहिले पनि ऊ सधैं सिद्धान्तप्रति निष्ठावान तथा प्रतिबद्ध बनौं, गलत विचार र व्यवहारका विरुद्ध अथक सङ्घर्ष गरौं, पार्टीको सामूहिक जीवनलाई सङ्गठित गरौं, पार्टी र जनताको सम्बन्ध सुदृढ गरौं, आफू र आफ्नो व्यक्तिगत जीवनभन्दा पार्टी र जनताप्रति बढी चासो व्यक्त गरौं । जनता-कम्युनिस्टको विजय सुनिश्चित छ ।

जीवनका पाइलाहरू : एक

बाल्यकाल

जन्म २००८ साल पुस २० गते बटेश्वर ५ मा बुबा तिलकबहादुर आले र आमा सुर्वणमाया आलेको कोखबाट भएको छ। उहाँको बाल्यकाल बटेश्वरमै बित्यो । आलेको परिवार २०२३ सालमा सर्लाही बरहथवा २ (साविक हजारिया २) मा बसाइँ सऱ्यो । २०१९ सालमा भएको तेश्रो महाधिवेशनको धारा नफुट्दै उहाँका बुबा र दमालीहरू मोफसलको किसान आन्दोलनमा सहभागी थिए । पाण्डवराज घिमिरे टिकाराम घिमिरे नन्दलाल सुस्लिङ मगर उहाँका साथीहरू राजनीतिक सहकर्मी थिए।

२०२७ सालमा जयगोविन्द शाहले पार्टी सदस्यता दिएका थिए । नेकपा पूर्व प्रान्तीय समितिको सदस्यता दिएका थिए । नेकपा पूर्व प्रान्तीय समितिको सदस्यता दिएका थिए। उसबेला अर्थात् २०१२ सालमा प्रतिबन्ध हटेको नेकपामाथि २०१६ सालमा फेरि प्रतिबन्ध लाग्यो । उहाँका पुर्खाहरू ओखलढुङ्गाबाट बसाइँ सरेर धनुषाको जंगल फाडेर बसेका थिए । २०२३ सालमा सर्लाही बटेश्वर ८ मा आएपछि गोरैता माध्यामिक विद्यालयमा अध्ययन गर्दै विद्यार्थी संगठनमा बसेर विद्यार्थी र किसान संगठनमा काममा सहभागी हुँदै जानुभयो । आन्दोलनमा रातदिन खट्नुपर्ने र पञ्चायती जासुससँग लुक्दै हिंड्नुपर्ने र गिरफ्तार भइने कारणले औपचारिक अध्ययनलाई जारी राख्न सक्नुभएन । २०२५ सालमा आलेको विवाह नरबहादुर थापा र नरीमाया थापाकी छोरी गजुमाया आलेसँग भयो । बटेश्वरमा उसबेला निम्न माध्यामिक विद्यालय मात्र थियो । आले मेधावी विद्यार्थी हुनुहुन्थ्यो । कक्षा७ सम्म उहाँ सोही विद्यालयको पहिलो विद्यार्थी हुनुहुन्थ्यो तर निमावि नचलेको हुनाले अनेत्र जानुपर्ने भयो। उता घरमा अभिभावकहरू अक्षर चिनेपछि भइहाल्यो, खेतीपातीमा लागून् भन्ने सोचे। शैक्षिक वातावरण गाउँमा थिएन। त्यसपछि बसाइँ सर्नुको पीडा छँदै थियो । उहाँको परिवार पढेलेखेको थिएन । थप अध्ययनका लागि आर्थिक जोहो पनि भएन। उहाँ थप अध्ययन गर्न चाहनुहुन्थ्यो। थप अध्ययन गर्न नपाएपछि मन दुख्यो। उहाँका ६ जना दिदीबहिनी छन्। गजुमाया र आलेको बीचमा अभिभावकहरूले गर्भे विवाह गरिदिएका थिए।

चित्रबहादर आले बाल्यकालदेखि नै जिज्ञासु र विद्रोही स्वभावको हुनुहुन्थ्यो । त्यस समयका औसत किसानका छोराछोरीझैँ उहाँको बाल्यकाल विद्यालय, खेतखलियान, गोठालो, गर्दै बित्यो । हुर्किंदै गएपछि त्यसबेलाको किसान जनसंघर्षले प्रभाव पार्न थाल्यो । एकातिर निर्मम, पीडादायी सामन्ती थिचोमिचो र अर्कोतिर पञ्चायती व्यवस्थारूपी कालरात्रीको विरुद्धमा उन्मुक्तिको चाहनाले आलेलाई राजनीतिक जीवनतर्फ धकेल्दै लग्यो। विद्यालय पढ्दापढ्दै उहाँले सम्पूर्ण जीवन देश र जनतको लागि खर्चिनुभयो।

राजनीतिक जीवन सुरु

तीसको दशकमा तिलकमान लो, कृष्णकुमार लामा, नारायण खपाङ्गीहरू स्थानीय नेताका रूपमा चर्चामा थिए। जनगोविन्द शाहको कार्यक्षेत्र भएको त्यो इलाकामा उनीहरूबाट किशोर आलेले प्रेरणा प्राप्त गर्नुभयो । त्यसबेला मध्य-तराईका जिल्लाहरूमा मोही आन्दोलन, ज्याला बढाउने संघर्ष, जाली तमकसुक च्यात्ने संघर्ष, जाली फटाह विरोधी संघर्ष चलिरहेका थिए । २०२८ सालमा मोहनविक्रम सिंहको नेतृत्वमा विभाजित कम्युनिस्ट पार्टीलाई एकीकृत गर्ने उद्देश्यले केन्द्रीय न्युक्यिस गठन भयो। त्यसैको सक्रियतामा २०३१ सालमा बनारसमा नेकपाको चौथो महाधिवेशन भएको थियो । सो महासधिवेशनमा सर्लाहीबाट कृष्णकुमार लामा, प्रतिनिधि तिलकमान लो, पर्यवेक्षक भएर प्रतिनिधित्व गरेका थिए।

२०२८ सालमा आले नेकपा सर्लाही जिल्लाको सदस्य हुनुभयो । चौथो महाधिवेशनअगाडि मुर्तियाको घना जंगलभित्र जिल्ला अधिवेशन भएको थियो। अधिवेशनले ९ सदस्यीय जिल्ला समिति र कृष्णकुमार लामालाई सचिव चयन गऱ्यो । २०२८ सालपछि विनोद घिमिरे झापाली समूहतिर लागेका थिए। उनले आलेलाई झापाली समूहतिर लाग्न आलेलाई निकै मिहिनेत गरे। तर उहाँ नेकपा चौम समूहमा नै क्रियाशील हुनुभयो। २०३२/२०३३ सालदेखि नै आले र घिमिरे दौतरी रहँदै आएका हुन् । २०३४ सालमा सर्लाहीमा ठूलो खडेरी भयो। त्यसबेला सामन्तको भकारी भरिने, जनता भोकमरीले .मर्ने भएपछि नेकपा चौम बाग्मती नाराणी ब्युरो प्रमुख जनगोविन्द शाह दबाबमा परे । २०३४-३६ को बीचमा त्यो क्षेत्रमा भकारी फोर्ने संघर्ष र सामन्तलाई कुटपिट गर्ने, कालोमोसो दल्ने संघर्ष भए । सिन्धुलीका रघुनाथ कोइराला, महोत्तरीका नन्दलाल सुस्लिङ, धुनषाका कृष्णचरण श्रेष्ठ, सर्लाहीका प्रकाशबहादुर सिहं (सर्लाही सर्वोच्च अदालतको न्यायाधीशसमेत रहेका सिंहको भकारी फोरेर अन्न बाँडिएको) कारबाहीमा परेका थिए।

> *सिराहा, गोलबजारमा दिपक लामा नामका अत्याचारी थिए। उनलाई जनताले भ्यागुताको माला र कालोमोसो लगाएर गाउँ घुमाए। महोत्तरीमा पनि त्यसप्रकारका जनसंघर्षहरु भएका थिए। सो संघर्षको प्रमुख वीरबहादुर लामा (गोलबजार, तितरिया) थिए। कूलबहादुर रमौली ६ वर्ष जेल बसेर छुटे। फटाहालाई पिट्न भनेर पठाइएको थियो तर उसको मृत्यु भएछ।*

चित्रबहादुर आलेलाई राजनीतिमा पूर्णकालीन कार्यकर्ता ऋषि देवकोटा 'आजाद' ले बनाएका हुन्। २०३६ सालसम्म आजाद सो क्षेत्रमा प्रमुख थिए । आलेमा आजादप्रति गहिरो आस्था र सम्मान भाव देखिन्छ । जीवनको उत्तरार्द्धसम्म (आजादको) उनीहरूसँगै काम गरेका थिए । आजाद कसैले नहिंडेको बाटो हिंडन चाहन्थे, डर-त्रास थिएन । बलिदानी भावना थियो । मलाई बलिदान गर्ने प्रेरणा उनले दिएका हुन् । आजाद सच्चा क्रान्तिकारी थिए, आले भन्नुहुन्छ । जयगोविन्द शाहको नेतृत्वमा आजाद र आलेले कैयौं संघर्षको नेतृत्व गरे।

क. रघुनाथ काण्ड

सिन्धुलीमा रघुनाथ कोइरालाका नामका सामन्त र फटाहा थिए। पार्टीले उनलाई कुटपिट गर्ने निर्णय गरेको थियो। लडाकु टोली बनाइयो, जसमा रसबहादुर कार्की, दलबहादुर रजन मगर दुर्गा सुवेदी थिए । कार्की टोली प्रमुख थिए । निर्णय प्रक्रियामा गौरव, आजाद, हरिबोल, दुर्गा सबैजना थिए। त्यसबेला ब्युरो इन्चार्ज आजाद र सेक्रेटरी आले थिए। त्यसबेला गौरव कमला माविमा शिक्षण पेसामा थिए । घटनापछि गौरव पक्राउ परे। पक्राउ पर्नेहरूले पोल खोलेको हुनाले गौरव पनि गिरफ्तार भए। उनी सिन्धुली जिल्ला इन्चार्ज थिए।

कोइरालालाई मार्ने योजना नभएर कुटपिट गरेर छोड्ने पार्टीको योजना थियो। कोइरालाको मुत्यु भएपछि सबैजना भूमिगत भए । २०३४ सालमा पूर्णतः भूमिगत हुनुभयो। पार्टीमा सक्रिय भए पनि धेरैले चिनेका थिएनन् । सर्लाहीको भकारीफोर संघर्षपछि नै उहाँ भूमिगत हुनुभएको थियो । त्यसबेला सूर्यनाथ यादव, जयगोविन्द शाह, ऋषि देवकोटा 'आजाद', काजीलाल वाइवा, बिन्नुलाल वाइवा, चित्रबहादुर आले, ईश्वरीप्रसाद दाहाल र अमृत ठकुरीलाई झुट्टा मुद्दा लगाइएको थियो । भीष्म खड्का, बाबुराम राणा, सिपी गजुरेललगायतले १५ जनालाई २ देखि अढाई वर्षसम्म जेल, कठोर यातना, डाँका मुद्दा खेपेका थिए। हजारिया पञ्चायतका प्रधानपञ्च दिवाकर केसी थिए। हामी सामन्तको भकारी फोरेर धान गरिबलाई बाँडेर फर्केका थियौं, सामन्तको रक्षार्थ प्रहरी आउँदै थियो। केसीले म यही व्यवस्थाको प्रतिनिधि हुँ, गिरफ्तार भए पनि छुटिहाल्छु तिमी भाग आलेलाई भनेका थिए। त्यति कुरा हुँदाहुँदै प्रहरी आले बसेको घरमा पुगिहाल्यो। आलेलाई नवाराज पोखेलको साथमा कतै पठाए। प्रहरीले नभन्दै केसीलाई गिरफ्तार गऱ्यो।

ख) नन्दलाल काण्ड

नन्दलाल सुस्सिङ अत्याचारी प्रधानपञ्च थिए । माही र सुकुमबासी जनतामाथि उसले ज्यादती गरेको थियो। ऊ पञ्च भए पनि नेकपाको मानन्धर समूहमा संगठित थियो । उसको विरुद्ध पीडित जनताले महोत्तरीमा उजुरी गरेका थिए।

सो कारबाहीको नेतृत्व भीष्मबहादुर खड्काले गरेका थिए । उसलाई ५ जनाको टोलीले बाटो ढुकेर पिटेका थिए। वर्षौंदेखिको रिस र अत्याचार सहेका कजना आक्रोशमा आएर ठूलो ढुंगाले टाउकोमा बजाएछन् । उसको घटनास्थलमै मृत्यु भयो।

सो संघर्षको योजनाकार आजाद थिए । आजादले सशस्त्र संघर्ष गर्नुपर्छ, बन्दुक उठाउनुपर्छ भेनर प्रेरित गरिरहन्थे। सैन्य तालिमको आयोजना भइरहन्थ्यो । तत्कालीन ब्युरो सदस्य प्रेमबहादुर राणाको घरमा छापा मार्न सेना पुग्यो । राणालाई जनताले खोसेर लगे, सेनाले जंगलमा गोली चलायो। अग्निरेखामा गोली चलाउँदा प्रेमबहादुरका भतिज कृष्णबहादुर रानालाई गोली लाग्यो। उनको घटनास्थलमै सहादत भयो । सेनाले मृतकको लास लिन खोजेको थियो तर जनताले सेनालाई लास लिन दिएनन्। शाही सेनाले महिलाहरूलाई संगीनले घोच्यो। प्रहरी भीष्मबहादुर खड्कालाई गिरफ्तार गरेर लगेको थियो। धनुषा, जमुनीवास पुगेपछि (रातुखोला पारि) जनताले प्रहरीको वाहन घेरा हालेर खड्कालाई खोसेर घण्टौंसम्म एकातिर पञ्चायती सेना प्रहरी र जासुस अर्कोतिर निहत्था जनता रक्तपातपूर्ण संघर्षमा डटे। जनताको जित भयो । यस्तो निहत्था जनताको बलिदान हेरेर त्यसलाई उठाउन पार्टीलाई फौजीकरण गर्नुपर्छ भन्ने धारणा कमरेड आजादको हुन्थ्यो तर पार्टी नेतृत्व त्यसको लागि तयार थिएन।

ग) गहभरि आँसु

ऋषि देवकोटाले तराईमा सामन्त विरोधी संघर्ष तीव्र पारेका थिए। त्यसलाई उत्कर्षमा लैजान हतियार जम्मा गर्ने तालिम दिने गर्थे। तर नेताहरू सशस्त्र संघर्षको तयारीमा थिएनन् । त्यसकारण क. आजाद र माथिल्लो तहका नेताहरूको बीचमा अविश्वास बढिरहेको थियो। क. आजादले महोत्तरी भब्सी (चुरेको फेदी) मा तालिम गर्दा चलाएको गोलीको आवाज सुनेर चेरुमाई स्थानमा प्रहरी पुग्यो । नेकपा (चौम) का नेताहरू मोहनविक्रम, निर्मल लामा र जयगोविन्द शाहले क्रान्ति गर्दैनन् भनेर कमरेड आजादले बारम्बार भनिरहन्थे। क. आजाद र क. आले युवा सहकर्मी र क्रान्तिकारी भावाना मिलेका सहयोद्धा थिए । आलेप्रति क. आजादको ठूलो भरोसा थियो। मध्य-तराईलाई जुरुक्क उठाउने आजाद हो। आलेले साथ दिन्छ भन्ने ठान्नुभएको थियो । मैले पनि सबै हेरेर क. आजादलाई साथ दिन सकिनँ । चितवन सौराहस्थित एक होटेलको छलफललमा २०७४ माघमा क. आलेले भन्नुभएको थियो । त्यसो भनिरहँदा आलेको बोली अवरुद्ध भएको थियो र गहभरि आँसु टिलपिल गर्दै थियो । मैले कमरेड आजादलाई आदर्श ठान्थैं तर साथ भने दिइनँ । आदर्श ठान्ने र साथ नदिने मेरो भूमिका वैचारिक रूपमा सही भयो कि भएन प्रश्न उठिरहन्छ, क. आले थप भन्नुहुन्छ।

क. आलेसँग तराईका स्थापित नेता जयगोविन्द शाहको विषयमा थुप्रै सम्झना छन् । शाहको २०४५ सालमा भारत विहार जयनगरमा देहान्त भयो। पञ्चायती व्यवस्थाले शाहको शव नेपालमा ल्याउन पनि दिएन । जनताका नेता शाहको जयनगरमा नै अत्येष्टि गरियो।

घ) भ्यागुताको माला कालोमोसो काण्ड

सिराहा, गोलबजारमा दिपक लामा नामका अत्याचारी थिए । उनलाई जनताले भ्यागुताको माला र कालोमोसो लगाएर गाउँ घुमाए । महोत्तरीमा पनि त्यसप्रकारका जनसंघर्षहरू भएका थिए । सो संघर्षको प्रमुख वीरबहादुर लामा (गोलबजार, तितरिया) थिए । कूलबहादुर रमौली ६ वर्ष जेल बसेर छुटे । फटाहालाई पिट्न भनेर पठाइएको थियो तर उसको मृत्यु भएछ । त्यसप्रकारका घटनाहरू भइरहेका थिए। प्रतिरोध र दमन उत्कर्षमा थियो । सयौँ जनसंघर्षले फौजीकरणको माग गरिरहेका थिए तर त्यसप्रकारले सोच्ने नेताहरूमा क. आजाद एक्लै थिए।

पार्टी अन्तरसंघर्ष र जनकपुरसभा

मध्य-तराईमा जनआक्रोश उत्कर्षमा थियो। पञ्चायती व्यवस्थाको दमन त्यस्तै थियो। जनसंघर्षहरू सयौं भएका थिए। जनसंघर्षमा सयौं हजारौं नरनारीको सहभागिता हुन्थ्यो। क. आजाद जनसंघर्षहरूलाई गुणात्मक रूपले उठाउनुपर्छ भन्नेमा थिए तर मुख्य नेताहरूले निरन्तरतामा मात्र सोच्दथे । जनसंघर्षलाई सशस्त्र संघर्षमा उठाउने सोचमा नेताहरू थिएनन् । क. आजाद र उनका समकालीन नेताहरूबीचको अन्तरविरोधको चुरो नै त्यही थियो । मोहनविक्रम र निर्मल लामामा पछिसम्म त्यही जनसंघर्षको निरन्तरताको सोच थियो । त्यही चिन्तनले क. आजादलाई उग्रवादी देखे । झापा विद्रोहलाई उग्रवादी देखे र जनयुद्धलाई उग्रवादी देख्न पुगे, क. आले भन्नुहुन्छ । मध्य-तराईको जनसंघर्षमाथि भएको दमनलाई शसस्त्र प्रतिरोध गर्नुपर्नेमा गलत निष्कर्ष गरियो। जनधार, जनप्रतिरोध, जनसंघर्ष थियो तर किन उठेन ? झापालीहरूले तत्कालीन चौमलाई छद्म संशोधनवाद भन्नु सही नै रहेछ, क. आले भन्नुहुन्छ । जलजला काण्डपछि मोहनविक्रम सिंहलाई महामन्त्री पदबाट हटाएर निर्मल लामालाई नेतृत्वमा ल्याइयो २०३६ सालमा जनकपुर जनसभामा ६० हजारभन्दा बढी जनसागर उर्लिएको थियो । निर्मल लामाले पार्टीसँग सल्लाह नगरी आफू बोल्नुपर्ने सभा (पार्टी निर्णय भएको) मा मनमोहन अधिकारीलाई प्रमुख वक्ता बनाएर पठाए । धनुषाका पार्टी ज्लिला सदस्य पाण्डवराज घिमिरे हस्ते मनमोहनसम्म त्यो खबर पुग्दा पार्टी पंक्ति र जनता भने निर्मल लामाले सम्बोधन गर्ने भन्नेमा ढुक्क थिए । हप्तौंदेखि काखे बच्चा बोकेर महिलाहरू पैदलै सातु बोकेर कार्यक्रमस्थल पुगे। पक्राउ पर्ने त्रासले गर्दा लामा जनसभामा गएनन् । जनसभाको अघिल्लो दिन निर्मल लामाले 'खुँडा-खुकुरी निकालेर विद्रोहमा उठ' भनेर विज्ञप्ति जारी गरे । उनी आफ्नो जनविद्रोहको नीतिअनुसार एक्ले हिंड्दै थिए। त्यही विषयलाई लिएर निर्मल लामालाई कार्बाही गरियो । त्यसपछि भक्तबहादुर श्रेष्ठ 'शेरसिंह' नेकपा (चौम) को नेतृत्वमा आए।

क. लामा यही जनसंघर्षलाई विद्रोहमा उठाउनुपर्छ र सकिन्छ भन्थे। क. आजाद सशस्त्र संघर्षमा जानुपर्छ भन्ने। एकदिनको छलफलबीचमै छोडेर आजाद हिंडे । उनले सशस्त्र संघर्षको अपीलमा पर्चा बाड्दै हिंडेको थाहा भयो। लामाले क. आलेलाई आजादले एक्लै पर्चा बाड्दै हिंडेको छ, लिएर आऊ, उसलाई खतरा हुन्छ भनेर पठाएका थिए । क. आलेले आजादलाई खोज्दै महोत्तरी, धनुषा, सिराह, सप्तरी हुँदै उदयपुर पुगे । भीष्मबहादुर खड्कासहित उदयपुरमा क. आजादसँग रातभरि छलफल भयो । बाऱ्हजनाको त्यो छलफल रातभर भएको थियो। अलग-अलग स्थानमा उनीहरू बिहानीपख सुत्न गए र बिहान उठेर खोज्दा त आजाद कसैलाई नभनीकन उठेर हिंडेछन् । हामी निरास भएर फर्कियौं, क. आले भन्नुहुन्छ। केही समयपछि २०३६ मा सिन्धुलीमा आजादको हत्या भयो।

कविता

s7ktnl

सिवेन्द्र काश्यप

कहिलेकाहीँ म्याउँ म्याउँ गर्छ
सेतो कठपुतली
कहिलेकाहीँ भौँ भौँ गर्छ
कालो कठपुतली
कहिलेकाहीँ बाघको छाला
ओढ्छ बेरुप कठपुतली
कहिलेकाहीँ आफ्नै स्वरमा
हाउहाउ गर्छ कठपुतली ।

कहिलेकाहीँ आफ्नै स्वजातिलाई
थर्काउँछ कठपुतली
कहिलेकाहीँ मालिकको इशारामा
कम्मर मर्काउँछ कठपुतली
तमासे ब्वाँसाहरुलाई इशारामा
तमासा देखाउँछ कठपुतली
बेसुरको गाना-बजानामा बिनाताल
नाचिदिन्छ कठपुतली ।

सोऱ्ह शृङ्गारले सिँगारिएकी युवतीझैँ
हाँसिदिन्छ कठपुतली
हावा भरेको भकुण्डोझैँ उफ्रीउफ्री
बाँचिदिन्छ कठपुतली
छेपाराले रङ फेरेझैँ
रङ फेर्छ कठपुतली
लाजै छैन लाज पचाएर
गलत काम गर्छ कठपुतली
हो, कठपुतली सेवक हो
मालिकको सेवा गर्छ कठपुतली ।

उसैलाई थाहा छैन एक दिन
भत्किनेछ काठे कठपुतली
एक दिन अस्तित्वविहीन हुनेछ
निष्प्राण कठपुतली ।।

न्याय हराएको देश मेरो

विन्तोष सिलवाल

खै कानुन कहाँ छ म खोजिरहेछु
न्याय-अन्याय छुट्याउँदैन कि म सोधिरहेछु
जसले कोऱ्यो संविधान उसको मात्र हो कि
किन गर्छ पक्षपात छानी म हेरिरहेछु
खै कानुन ... ।

कालो धनलाई सेतो पार्ने थलो रहेछ
निमुखा नदेख्ने कानुन दलालको भलो रहेछ
दलालको पञ्जामा रहेको तिम्रो न्यायालय
जनता मार्ने माकुराको जालो रहेछ
खै कानुन ... ।

साधुलाई दण्ड ठालुलाई सम्मान कानुन रहेछ
कानुन अन्धो हुन्छ भन्थे तर देख्ने भएछ
आफैँ अनियमितताको दलदलमा छ न्यायालय
अन्यायमा पर्नेलाई न्याय दिने बोलिरहेछ
खै कानुन ... ।

गणतन्त्र विरोधी न्यायालयको हाकिम भएछ
समानताको लागि लड्ने सिपाही जेल गएछ
सुशासन, समृद्धिको सपना देख्थ्यौं जनता
शान्तिको आवरणभित्र फासिवादी पाइला रहेछ
खै कानुन ... ।

सूचना

नेपाली क्रान्तिकारी कम्युनिस्ट आन्दोलनका धरोहर '**क. चित्रबहादुर आलेको जीवनी र रचना सङ्ग्रह**' प्रकाशित हुँदैछ । लेख, रचना, फोटो तथा अन्य स्मरणजन्य सामग्री हुने महानुभावहरूले उपलब्ध गराइदिनुहुन अनुरोध छ।

केन्द्रीय प्रकाशन विभाग, नेकपा

मोदीको नेपाल ...

मोदी भ्रमणको विरोध र दमन

नरेन्द्र मोदी नेपाल आउने मिति भारतीय पक्षले तय गरेर नेपाललाई दिएको थियो। उक्त समयमा नेपालका प्रधानमन्त्री केपी ओलीको चीन भ्रमणको तयारी हुँदै थियो। चीनले गोङजाओ सम्मेलनका लागि यसअघि नै बोलाएको थियो। भारतले त्यसै समयमा भ्रमणको लागि दिल्ली बोलाएर रोकेको थियो।

केपी सरकारले मोदीको भ्रमणको १० दिन अघिदेखि नै नेकपाका नेता र कार्यकर्तालाई गिरफ्तार गर्न थाल्यो। मुस्ताङमा मजदुर संगठनको पोस्टर टाँसिरहेका कमरेडहरूलाई गिरफ्तार गऱ्यो। जनकपुर अञ्चलमा जो कोही देखिए पनि भटाभट गिरफ्तार गर्न थाल्यो। रेडफोर्सका केन्द्रीय नेता रोहित ढकाल, अखिल नेपाल शिक्षक संगठनका जगदीशचन्द्र रायलगायत ११ जनालाई गिरफ्तार गऱ्यो। काठमाडौंमा पत्रकार सम्मेलन गरिराखेका अखिल नेपाल क्रान्तिकारी ट्रेड युनियन महासंघका अध्यक्ष अमर झाक्रीलगायतका ११ जनालाई मंगलबारकै दिन गिरफ्तार गरेको थियो। काठमाडौं, जनकपुर र मुस्ताङमा नेकपाका कुनै पनि नेता-कार्यकर्तालाई देख्नेबित्तिकै गिरफ्तार गरेर राखिदिन सरकारले ठाडो आदेश दिएको थियो।

यसका बाबजुद पनि नेकपाले काठमाडौं दशौं हजार पर्चा छऱ्यो। २९ गतेका दिन सुन्धारामा विरोध जुलुस गऱ्यो भने मोदी र ओलीले गरेको राष्ट्रघातको प्रतिरोधमा ३० गते शानदार नेपाल बन्द सफल गऱ्यो। मोदीको यो भ्रमण र भएको राष्ट्रघातको विरुद्धमा नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी) ले पनि विरोध गर्दा त्यस पार्टीका वरिष्ठ नेता सीपी गजुरेललाई गिरफ्तार गरिएको थियो। काठमाडौं मात्र नभएर देशैभरि विरोध गरिएको थियो। केपी सरकारले मोदी र भारतको यतिसम्म दलाली गऱ्यो कि भारत र मोदीको नाममा लेखिएका कुनै पनि चीजलाई फाल्दै पुलिसहरू हिँडेका थिए। यसको ज्वलन्त उदाहरण साझाको कार्यालयमा नाकाबन्दीको विरोध गरी राखिएको ब्यानरसमेत निकालिएको थियो। बुटवलमा गरिएको विरोध जुलुसमा प्रहरी दमन भयो।

केपीको किन यति दलाली

नरेन्द्र मोदीको नेपाल भ्रमण र केपी ओलीले उनीप्रति रामभक्त हनुमानभक्ति देखाएका छन्। संसारकै सस्तो, स्तरीय, ऊर्जापूर्ण अरुण ३ पच्चीस वर्षका लागि कौडीको भरमा त्यो पनि उधारोमा दिएका छन्। जनकपुर, काठमाडौं र मुस्ताङमा भएको भारतीय सुरक्षाफौजको बाक्लो उपस्थिति, भारतले नेपालको रणनीतिक र सामरिक क्षेत्रको खुल्लमखुल्ला अन्वेषण र खोजको केपी ओलीले टुलुटुलु हेरर बसे भने कतै किनारका साक्षी बनेका छन्।

आफूलाई राष्ट्रवादी भन्दै आएका केपी ओलीले दोस्रोपटक प्रधानमन्त्री भएपछि किन यति धेरै भारतीय दलाली गरिरहेका छन् त ? अहिले उनकै पार्टीभित्र मात्र नभएर उनकै गुटमा पनि प्रश्न उठाइरहेका छन्। उनकै पार्टीका उपाध्यक्ष भीम रावलले सार्वजनिक सञ्चार-माध्यममा बोलिरहेका छन्। उनकै मन्त्रीमण्डलका परराष्ट्रमन्त्री प्रदीप ज्ञवालीले संसद्मा नै कुरा उठाए। माओवादी केन्द्रका अधिकांश मन्त्रीहरू मोदीको भ्रमणमा कतै पनि देखिएनन्। उपेन्द्र यादव, भारतीय एजेन्ट भनेर चिनिएको अमरेशकुमार सिंहले विरोध गरिराखेका छन्। समग्रमा मोदीको यो भ्रमण असाध्यै विवादित र विरोधपूर्ण रह्यो।

केपी ओलीले यति नगरेको भए, उनको सरकारलाई भारतले फू गरेर ढालिदिने थियो। आफ्नो सरकार टिकाइराख्नका लागि र आफ्नो भारतभक्तिलाई उजागर गर्न ओलीले मोदीको भ्रमणमा आफूले गर्न सक्ने सबै काम गरेका हुन्। अत्यधिक बहुमत भएको वामगठबन्धनको भनिएको सरकार जुन इतिहासमा नै सबैभन्दा बढी ७५ प्रतिशत मत पाएको हौवा फिँजाइएको ओली सरकार इतिहासमा नै सबैभन्दा राष्ट्रघाती, भारतीय कठपुतली रहेको पुष्टि भएको छ।

नेपालबन्दको दिन ...

बन्दकर्ताले आगो लगाएका थिए। आरजे ४२ जीए ५०२१ र आरजे ४२ जीए ०७५६ नम्बर प्लेटका ती भारतीय गाडी काठमाडौं आउँदै थिए। बाक्लो बस्ती, पेट्रोलपम्प र ग्याँस उद्योग नजिकै ट्रकमा आगलागी भएपछि स्थानीयवासी त्रसित भएका थिए। आगलागिपछि विद्युतको तार जल्दा विद्युत् सेवासमेत अवरुद्ध हुनपुगेको थियो। बन्दको दिन चितवनमा भारतीय नम्बर प्लेटका र अन्य गरी ३० वटा जति सवारी साधनमाथि तोडफोडमा परेका छन्। सोही दिन बिहान चितवनको भरतपुर महानगरपालिकामा रहेको भाटभटेनी सुपरमार्केटमा बम विस्फोट भएको छ। विस्फोटपछि आगो लाग्दा सुपरमार्केट रहेको भवनमा क्षतिसमेत पुगेको छ। उक्त भाटभटेनी सुपरमार्केटमा नेपालका दश पुँजीपतिहरूमध्येका एक पुँजीपति मिनबहादुर गुरुङको मुख्य लगानी रहेको छ। चितवनकै खैरेनी नगरपालिकाको पर्सा बजार, राप्ती नगरपालिकामा रहेको चिप्लेस्थित वडा नम्बर १ को कार्यालयमा शक्तिशाली बम विस्फोट भएको छ। बन्दको दिन बिहान काठमाडौं उपत्यकामा बन्दकर्ताहरूले बन्द अवज्ञा गरेको भन्दै दर्जन सवारी साधनमा तोडफोड गरेका छन्। दिउँसो चक्रपथ सुकेधारामा एकै ठाउँमा ६ वटा गाडिमा तोडफोड भएको छ। तोडफोडको कारण केही सार्वजनिक र केही निजी सवारी साधनमा क्षति पुगेको छ। सोही दिन बिहान काठमाडौंको बानेश्वर, भक्तपुरको जगाती र पेप्सीकोलामा पनि केही सवारी साधनमा बन्दकर्ताहरूले तोडफोड गरिदिएका छन्। नेकपाले आह्वान गरेको नेपालबन्दको दिन कपिलवस्तुमा प्रहरीले गोली चलाएको छ। बन्द शान्तिपूर्ण भइरहेको बेला प्रहरीले दाङ र कपिलवस्तुको सीमाक्षेत्र धानखोलामा गोली चलाएको हो। बन्दकर्ताले आफ्नो बन्दमा सहयोग गर्न गाडीचालकहरूसँग आग्रह गरिरहेको बेला प्रहरीले गोली चलाएको बताइएको छ। प्रहरीले अन्धाधुन्ध हवाईफायर गरेको स्थानीयले बताए। सो क्षेत्रमा सवारी साधन नचलेपछि प्रहरीले जबर्जस्त सवारी साधन चलाउन चालकहरूलाई दबाब दिएको थियो। यसैबीच बन्दको दिन झापाको मेचीनगर नगरपालिकामा सूर्योदय यातायात प्रालिको बसमा बम विस्फोट हुँदा बस पुर्णरूपमा क्षतिग्रस्त बनेको थियो। सुरुङ्गामा एउटा बम विस्फोट भयो भने सितापुरीमा बन्दकर्ताहरूले एउटा बस र एउटा ट्रकलाई ढुङ्गा प्रहार गरी तोडफोड गरिदिए। झापाकै दमकमा बन्दको अवज्ञा गर्दै गुडिरहेको बसमाथि बम प्रहार भएको थियो। गाडीमा प्रहार भएको बम विस्फोट नभएपछि कुनै मानवीय क्षति भएन भने उक्त बमलाई नेपाली सेनाको बम डिस्पोजल टोलीले निष्क्रिय पारेको थियो। बन्दको प्रभाव चितवन, झापा, धरान, विराटनगर, बर्दिबास, पोखरा, नवलपरासी, बुटवल, कञ्चनपुरलगायतका सहरहरूमा अत्यधिक परेको थियो। भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदी नेपाल भ्रमणमा रहेको बेला अरुण ३ लगायत राष्ट्रघाती सम्झौता भएको, नेपाली सुरक्षा निकायको अपमान हुने गरी भारतीय सैनिकलाई नेपालमा परेड खेलाएको लगायतका विषयलाई लिएर नेकपाले एक दिने नेपालबन्दको घोषणा गरेको थियो। नेकपाको वैशाख ३० गतेको नेपालबन्दप्रति ऐक्यबद्धता जनाउँदै बन्द सफल पार्न विभिन्न १४ संगठनले संयुक्त रूपमा अपील गरेका थिए। नेकपा निकट अखिल नेपाल महिला संघ (क्रान्तिकारी), अखिल नेपाल किसान संगठन (क्रान्तिकारी), अखिल नेपाल क्रान्तिकारी ट्रेड युनियन महासंघ, अनेरास्ववियु (क्रान्तिकारी), नेपाल राष्ट्रिय बुद्धिजीवि संगठन, अखिल नेपाल जनस्वास्थ्यकर्मी महासंघ, नेपाल राष्ट्रिय प्राध्यापक संगठन, संयुक्त उद्योग वाणिज्य महासंघ नेपाल, अखिल नेपाल शिक्षक संगठन, नेपाल उड्डयन तथा पर्यटन व्यवसायी संगठन, नेपाल निर्माण व्यवसायी संगठन, दलित मुक्ति मोर्चा, नेपाल र नेपाल राष्ट्रिय इन्जिनियर्स संगठनले शनिबार संयुक्त रूपमा विज्ञप्ति जारी गरेर भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीको नेपाल भ्रमणको क्रममा भएका राष्ट्रहित विपरीत कार्यको विरोधमा आह्वान गरिएको नेपालबन्दलाई सफल पार्नुपर्ने बताएका थिए। संगठनका अध्यक्ष तथा पदाधिकारीले संयुक्त जारी गरेको विज्ञप्तिमा बन्द गर्नुका १० कारण सार्वजनिक गरेका थिए।

मोदी भ्रमणमा ...

रक्षा गरौं, भारतीय साम्राज्यवाद मुर्दावाद, दलाल ओली सरकार मुर्दावाद, लेखिएको थियो। विरोध प्रदर्शन भइरहेको बेला जुलुस दायाँ-बायाँका स्थानीय जनताले ताली बजाएर स्वागत तथा समर्थन गरेका थिए। मोदीको सामु नेपाली प्रधानमन्त्री लम्पसार परेको, भारतीय सैनिकलाई नेपालमा परेड खेलाएको लगायतका राष्ट्रविरोधी गतिविधिले नेपाली राष्ट्रियतामाथि गम्भिर खतरा उत्पन्न गराएको भन्दै सो पार्टीले विरोध प्रदर्शनको आयोजना गरेको हो। जुलुसको नेतृत्व नेकपाकी पोलिट्ब्युरो सदस्य शिलुले गरेकी थिइन्।

यसैबीच मोहन बैद्य नेतृत्वको नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (क्रान्तिकारी माओवादी) ले पनि काठमाडौंलगायत देशका विभिन्न ठाउँमा विरोध प्रदर्शन गरेको छ। प्रदर्शनका क्रममा सो पार्टीका स्थायी समिति सदस्य सिपी गजुरेललगायत दुई दर्जनभन्दा बढीलाई प्रहरीले पक्राउ गरेको थियो। यसैबीच काठमाडौंको टुँडीखेलमा मोदीलाई स्वागत भइरहँदा नेकपाले उपत्यकामा व्यापक पर्चा वितरण गरेको थियो। मध्य केन्द्रीय कमाण्डको नाममा जारी गरिएको उक्त पर्चा राजधानीको अति व्यस्त चोक कलंकी, बालाजु, चाबहिल, नयाँ बानेश्वर, कोटेश्वर, बागबजार, रत्नपार्कलगायतका विभिन्न ठाउँमा दशौं हजार पर्चा वितरण गरिएको थियो। यस्तै, उपत्यकाका थुप्रै कलेजहरूमा पनि पर्चा वितरण गरिएको थियो। जनताको नाममा सम्बोधन गरिएको उक्त पर्चामा नेपाली सेना र यहाँको सुरक्षा निकायमाथि हस्तक्षेप गर्दै भारतीय सेनाले नेपाली भूमिमा परेड खेल्दा नेपालको सार्वभौम सत्तामाथि ठाडो हस्तक्षेप भएको कुरामा जोड दिइएको छ। यस्तै, भारतसँग विभिन्न समयमा भएका असमान सन्धि-सम्झौताहरू यथाशीघ्र खारेज गर्नुपर्ने भन्दै हाले भारतीय पक्षबाट नेपालका विभिन्न ठाउँमा गरिएका सीमा अतिक्रमणको विषयमा एक हुन सबै राष्ट्रवादी, देशभक्तहरूलाई आह्वान गरिएको छ। उक्त पर्चामा भारत सरकारद्वारा त्यहाँका माओवादीहरूमाथि गरिएको दमन तत्काल बन्द गर्नुपर्ने कुरा पनि उल्लेख गरिएको छ।

मोदी भ्रमणको ...

थियो। टुँडीखेलवरपर भने भारतीय विस्तारवाद मुर्दावाद, भारतीय हस्तक्षेप बन्द गर, राष्ट्रघाती सन्धि खारेज गर लेखिएका कालो झन्डा बेलुनसँगै आकासमा उडाइएको थियो। सो पार्टीले आइतबार काठमाडौंमा विरोध प्रदर्शनसमेत गरेको छ। विरोध प्रदर्शन कार्यक्रममा प्रहरीले हस्तक्षेप गरी क्रामाका नेताहरूलाई पक्राउसमेत गरेको थियो। नेता सिपी गजुरेलसहित करिब ३ दर्जनलाई प्रहरीले रत्नपार्कबाट पक्राउ गरेको हो। सो पार्टीका नेता गजुरेलले मोदीको भ्रमण नेपाली राष्ट्रियता र स्वाधीनताका लागि गम्भीर खतरा भएको टिप्पणीसमेत गरेका छन्। उनले प्रधानमन्त्री केपी ओलीको जुन राष्ट्वाद थियो, त्यो खोक्रो भएको, मोदीको भ्रमणसम्म आउँदा त्यो सकिएको र चुनाव जित्नको लागि प्रचार मात्र भएको बताएका छन्। उनले अरुण तेश्रोको संयुक्त शिलान्यास गर्नु, विदेशी आउँदा सेना लिएर आउने चलन बसाउनु गलत भएको बताउँदै निकै ठूलो राष्ट्घात भएको र नेपाललाइ सिक्किमीकरण गर्न ढोका खोलेको बताएका छन्। सरकारी निकायलाई थाहै नदिईकन भारतीय दुतावासले सिधै ५ करोडसम्म लगानी गर्न पाउने कामलाई ओली सरकारले सदर गरेर गम्भीर भुल गरेको पनि क्रामा नेता गजुरेलको भनाइ छ। यस्तै विवेकशील साझा पार्टीले पनि 'मोदीलाई स्वागत छ तर नाकाबन्दी बिर्सिएको छैन' भन्ने ब्यानर राखेर मोदी भ्रमणको विरोध गरेको छ। उक्त पार्टीको केन्द्रीय कार्यालयमा राखिएको ब्यानर प्रहरीले हटाएको थियो। यस्तै, ग्रेटर नेपाललगायतका विभिन्न संघ-संगठनहरूले मोदी भ्रमणका क्रममा भएको हर्कतको विरोध गरेका छन्। नेपाली कांग्रेसका नेता गगन थापाले समेत राष्ट्वादको जिम्मा आफैंले लिएको छु भन्ने प्रधानमन्त्री केपी ओलीको राष्ट्वाद मोदी भ्रमणको बेला लम्पसारवादमा परिणत भएको बताएका छन्। मोदी नेपालमै रहँदा नै सामाजिक संजालमा मोदीप्रति नेपाली जनताको घृणा र आक्रोशले भरिएका थिए।

ओलीका प्रचारकद्वारा वृद्धभत्तामा भ्रष्टाचार

दमक। प्रधानमन्त्री ओलीका चुनाव प्रचारका हर्ताकर्ता झापा दमक नगरपालिका निवासी परशुराम तिमल्सिनाले स्थानीय असहाय वृद्धाको ४ महिनाको वृद्धभत्ता झ्वाम पारेका हुन्। कमलगापा २ (साविक तोपगाछी) देवीचौर निवासी फूलमाया तामाङको चार महिनाको वृद्धभत्ता (जेष्ठ नागरिक भत्ता) र एकलमहिला भत्ता किर्ते कागज र नक्कली सहीछाप गरी हिनामिना गरेका हुन्। तिमल्सिनाले कैयौं सोझा किसानले मालपोत तिरेको एकतर्फी रसिद काट्ने (कार्बन प्रति) नराखी रसिद काट्ने र निस्सा नराख्ने) गरेर ८ वर्षदेखि दोहोरो मालपोत असुल गर्न बाध्य पार्दै आएको रहस्य खुलेको छ। उनले रमादेवी नामकी अर्की जेष्ठ महिलाको पनि भत्ता हिनामिना गरेका हुन्। रमादेवीले स्थानीयसँग गुहार माग्दा एमाले नामका स्थानीय गुण्डाहरू जम्मा गरेर धम्क्याएका थिए। दमक नपा, क्याम्पाबजारमा तीनतले घर भएका तिमल्सिनाको आयस्रोत र अकूत सम्पत्तिको स्रोत पनि विवादास्पद रहेको छ। तिमल्सिना दमक नपाका खरिदार पदका कर्मचारी तथा एमालेका सक्रिय कार्यकर्ता हुन्। उनको घरमा गएको निर्वाचनमा ओलीको चुनाव प्रचार कार्यालय थियो। तिमल्सिनाकै कार्यालयका एकजना कर्मचारीले तिमल्सिनाले गल्ती स्वीकार गरेको बताएका छन्। तिमल्सिनाको भ्रष्टाचार छोप्ने एमाले प्रयासप्रति स्थानीय जनता भने आक्रोशित भएका छन्।

हजारौं विद्यार्थीको ...

समाजवादी व्यवस्थामा मात्र शिक्षा सर्वसुलभ हुने र त्यसमा सबै जनताको पहुँच हुने बताए। उनले भने, 'देशको विभेदकारी द्वैतशिक्षा नीतिको अन्त्य गरी सबैले पढ्न पाउने वैज्ञानिक शिक्षा नीति आवश्यक छ। धनी र गरिब एउटै बेन्चमा बसेर पढ्न पाउने शिक्षा नीति बनाउन आवश्यक छ र त्यो वैज्ञानिक समाजवादी व्यवस्थामा मात्र सम्भव छ।'

अहिले नेपालमा द्वैतशिक्षा नीति लागू गरिएको भन्दै संसारमा कतै नभएको शिक्षा नीति लागू गरी शिक्षालाई निजीकरण र व्यापारीकरण गरिएको उनको भनाइ छ। राष्ट्रका कर्णधार विद्यार्थीलाई दिइने शिक्षा अवैज्ञानिक हुँदा देशमा दक्ष जनशक्ति उत्पादन हुन नसकेको उनको नेता बुढाको भनाइ छ। इतिहासमा राणा शासन, पञ्चायती व्यवस्था र राजतन्त्रात्मक व्यवस्थाको अन्त्य गर्न विद्यार्थीवर्गले खेलेको भूमिका निकै ठूलो भएको स्मरण गर्दै नेता बुढाले अबको दलाल संसदीय व्यवस्थाको अन्त्य पनि विद्यार्थीको दायित्व भएको बताए। नेकपाका जनपरिषद् प्रमुखसमेत रहेका नेता बुढाले सरकारले अरुण तेश्रो जलविद्युत परियोजना भारतलाई छोरी कन्यादान दिएको जस्तो गरी बेचेको भन्दै कुनै पनि हालतमा त्यो सफल हुन नदिने उद्घोष गरे।

हजारौं विद्यार्थी सहभागी भएको ऱ्यालीमा विद्यार्थीहरूले स्वाधीनता र राष्ट्रियताको पक्षमा नारा लगाएका छन्। उनीहरूले हाले भएको भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीको नेपाल भ्रमणका क्रममा प्रधानमन्त्री केपी ओलीले अरुण ३ लगायत राष्ट्रघाती सम्झौता गरेको भन्दै चर्का नारा लगाएका छन्। उनीहरूले संगठनको झन्डा र ब्यानर फहराउँदै केपी ओली सरकारले बेला अरुण ३ जलविद्युत आयोजनाको शिलान्यास गरेर गम्भीर राष्ट्रघात गरेको भन्दै तत्काल खारेज गर्न माग गरेका छन्।

अखिल क्रान्तिकारीका केन्द्रीय अध्यक्ष चिरञ्जीवी ढकालको अध्यक्षतामा सम्पन्न कार्यक्रममा कोषाध्यक्ष नरेन्द्र विक्रले संचालन गरेका थिए। सचिव सन्तोषी भट्टराईले स्वागत भाषण गरेकी थिइन्। कार्यक्रममा नेकपाका केन्द्रीय सदस्य कृष्ण अधिकारी, अखिल नेपाल महिला संघ (क्रान्तिकारी) कि अध्यक्ष बन्धु चन्द, समाजवादी विद्यार्थी संगठनका केन्द्रीय अध्यक्ष विवेक राई, अखिल पाँचौका महासचिव कपिलदेव पोखेरल, नयाँ शक्ति पार्टी नेपालका विद्यार्थी संगठनका अध्यक्ष श्यामबाबु गौतमलगायतको उपस्थित रहेको थियो।

अखिल (क्रान्तिकारी) विद्यार्थी संगठनहरूले हरेक वर्ष जेठ १ गते विद्यार्थी दिवस मनाउने गर्दछन्। तत्कालीन सरकारले नेपालमा २०२१ साल जेठ १ गते विद्यार्थी संगठनमाथि लगाएको प्रतिबन्ध फुकुवा गरेको थियो।

भारतीय साम्राज्यवाद ...

भारतीय सुरक्षा फौजले नेपाली भुमिमा परेड खेलेको र यहाँका संचारकर्मीमाथि गरेको अपमानको विरोध गर्दै नेपालबन्द गर्नुपरेको स्पष्ट गरेको छ। बन्दको दिन ३० गते साँझ जारी गरेको धन्यवाद विज्ञप्तिमा विप्लवले भनेका छन्, 'भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीको वैशाख २८ र २९ को नेपाल भ्रमणका क्रममा सर्वत्र विवादित अरुण ३ को शिलान्यास गर्नु र जनकपुरमा कथित नागरिक अभिनन्दनका नाममा भारतीय सेना र सुरक्षा फौजले गरेको ताण्डव नृत्य, मुस्ताङमा पूजा-अर्चना गर्ने नाममा मोदी र उनका डफ्फाले गरेको क्रियाकलाप, राष्ट्रिय नाचघरमा गरिएको स्वघोषित अभिनन्दन र नेपालका पत्रकारमाथि भारतीय सुरक्षा फौजले गरेको हर्कतलाई निरीह प्राणीझैं टुलुटुलु हेरेर बस्ने नेपालका शासकहरूको क्रियाकलापले नेपाल र नेपाली जनताको इतिहासमा नै मानमर्दन गरेको मात्र छैन कि आफ्नो लुटको स्वर्ग बचाउन यहाँ दलाल संसदीय पुँजीवादी शक्तिहरू हदैसम्म लम्पसार पर्दा रहेछन् भन्ने कुरा पुष्टि गरेको छ।' नेपालका शासकहरूले आफ्ना प्रभुलाई रिझाउन देशभक्त नेपाली जनता माथि दमन गरेको र केपी ओली सरकारले मालिक रिझाउन गरेको राष्ट्घातका विरुद्ध गरिएको बन्द सफल भएको पनि सो पार्टीको निष्कर्ष छ। उक्त बन्द नेपाली जनताको प्रतिरोध र प्रतिवाद, यहाँका देशभक्त, राष्ट्रवादी, जनगणतन्त्रवादीहरूको सक्रियता, समर्थन, सहयोग र ऐक्यबद्धतामा सफल भएको जनाएको छ। आफ्नो पार्टी अहिले नेपाली जनता र नेपाल राष्ट्रको पूर्ण मुक्ति अभियानमा रहेकोले जबसम्म नेपालबाट दलाल पुँजीवादी संसदीय व्यवस्थाको अन्त भई समाजवाद स्थापना हुँदैन, तबसम्म निरन्तर संघर्षमा जारी रहने भन्दै केपी र पीकेको कथित वाम-गठबन्धन तथा उनीहरूले भन्दै आएको समाजवादोन्मुख राज्य व्यवस्थाको भ्रम मात्र भएको नेकपाको निष्कर्ष छ।

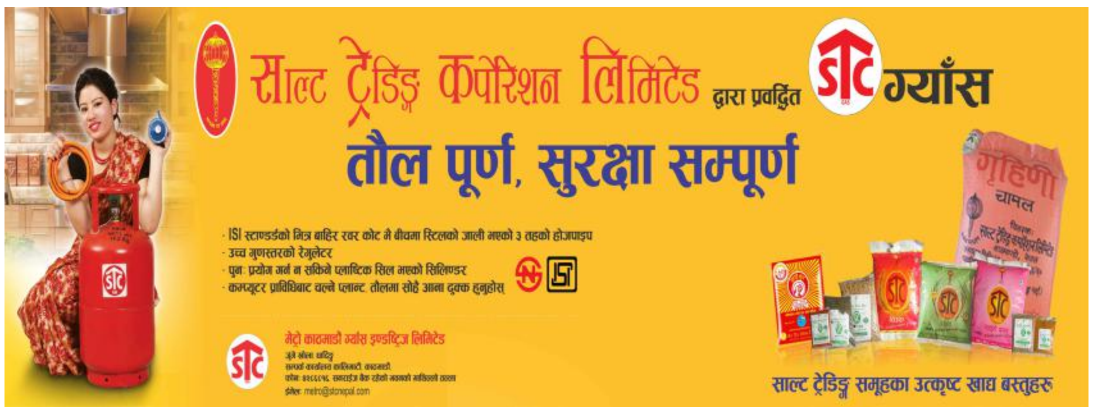

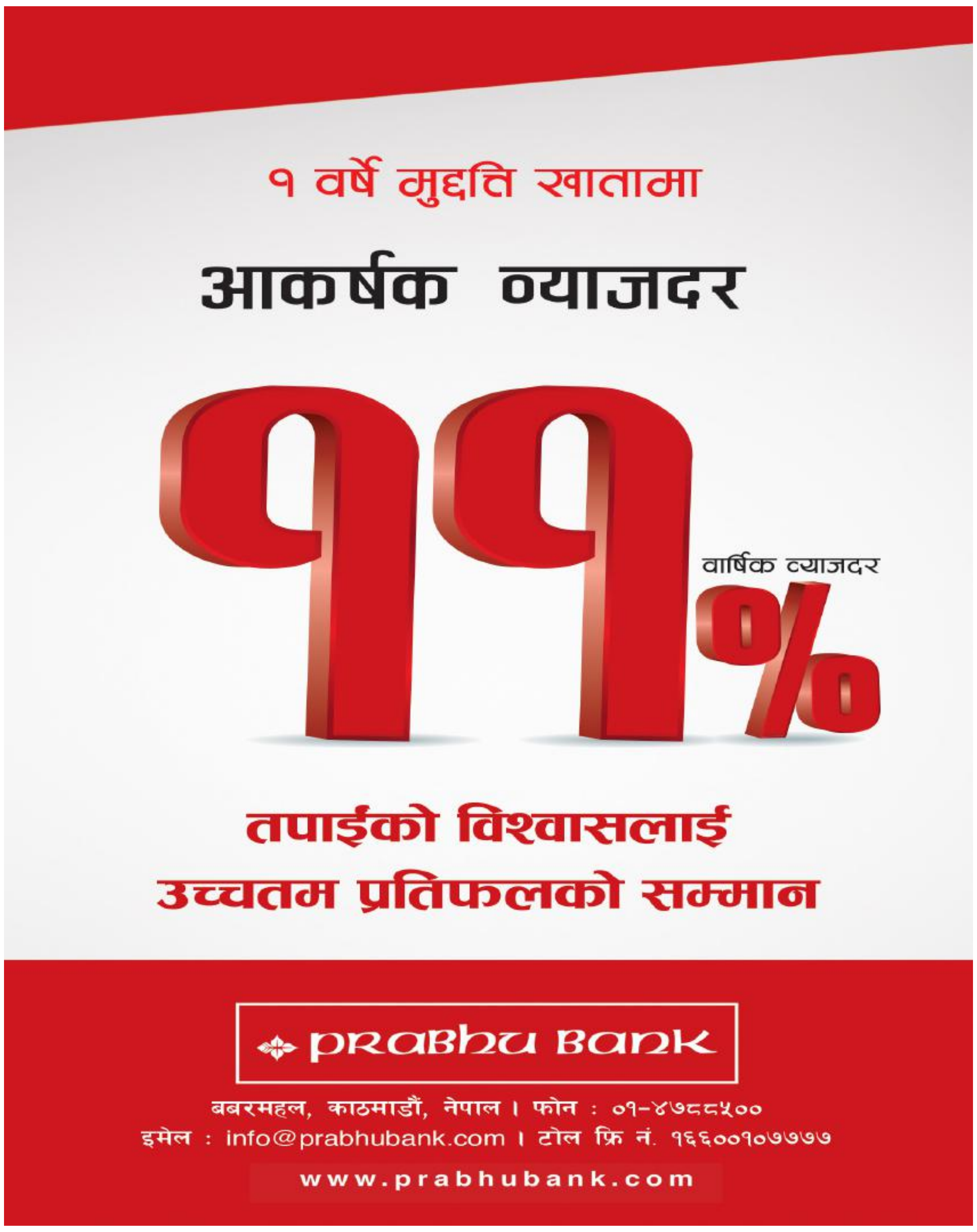

वैदेशिक रोजगार विभागको

अत्यन्त जरुरी सूचना !

१. वैदेशिक रोजगारमा जान चाहनुहुन्छ भने घर सल्लाह गरी मानसिक रूपमा समेत तयार हुनुपर्दछ ।

२. वैदेशिक रोजगार विभागबाट इजाजत लिई हाल सञ्चालित मेनपावर कम्पनी हो कि होइन ? बुझी स्वीकृतिप्राप्त मेनपावरमार्फत् जानुहोला । एजेन्ट वा व्यक्तिले वैदेशिक रोजगारीमा पठाउन कानुनतः नमिल्ने भएकाले त्यसतर्फ सचेत रहन एवम् त्यसरी जाँदा ठगिने र विदेशमा अलपत्र पर्न सक्ने सम्भावना हुन्छ ।

३. मेनपावर कम्पनीबाट जाँदा कुन देशमा, कुन कामका लागि, कति तलबमा, कति अवधिका लागि, कति खर्च लाग्ने, ओभर टाइम हुने नहुने, कति अवधिभित्र पठाउने हो ? यकिन गरी मेनपावर कम्पनीको प्रधान कार्यालयमा मात्र रकम बुझाउनुहोला । बुझाएको रकमको भरपाई लिन नबिर्सिनुहोला । एजेन्ट वा कुनै व्यक्तिलाई रकम नबुझाउनु होला ठगिने सम्भावना हुन्छ ।

४. आफू काम गर्न जाने मुलुकमा रहेको नेपाली राजदूताबासको सम्पर्क ठेगाना र फोन नम्बरहरू साथमा लिई जानुहोला ।

५. सूचीकृत स्वास्थ्य संस्थाबाट स्वास्थ्य परीक्षण गराई स्वास्थ्य प्रमाणपत्र लिनुका साथै वैदेशिक रोजगार बिमा अनिवार्य गराउनुहोला । विदेश जानुअघि अनिवार्य रूपमा अभिमुखीकरण तालिम लिनुपर्छ ।

६. विदेश जानुअघि जाने मुलुक, काम दिने कम्पनी, पाउने सेवा, सुविधा र अन्य शर्तबारे राम्ररी पढेर मात्र सम्झौता–पत्रमा हस्ताक्षर गर्नुहोला । सोको एकप्रति आफूसँग राख्नुहोला । फरक फरक सम्झौता नगर्नुहोला ।

७. वैदेशिक रोजगारीसँग सम्बन्धित तपाईका सम्पूर्ण कागजातहरू (राहदानी, श्रम स्वीकृतिपत्र/श्रम स्टिकर, बिमा, सम्झौतापत्र, कल्याणकारी रसिद आदि) को फोटोकपी परिवारलाई दिई जानुहोला ।

८. कानुन बमोजिम सुविधा (बिमा, कल्याणकारी रकम) पाउन वैदेशिक रोजगारमा जाँदा नेपालकै हवाईमार्ग (एयरपोर्ट) प्रयोग गर्नुहोला । विभागको स्वीकृतिबेगर विदेश (भारत) को विमानस्थल प्रयोग गर्न मिल्दैन । याद गर्नुहोस्, यसो गरेमा तपाईंलाई कार्बाही हुन सक्छ । यसबाट तपाई वा तपाईंको परिवार सुविधाबाट बञ्चित हुन सक्नुहुन्छ ।

९. वैदेशिक रोजगारसम्बन्धी जानकारी तथा सूचना र ठगीसम्बन्धी जानकारी जगाउन तत्काल विभागको हटलाइन फोन नं. ०१–४११२३५० मा तथा वैदेशिक रोजगार विभागमा उजुरी दर्ता गराउनुहोला ।

१०. पहिलेको श्रम स्वीकृतिको म्याद नाघेको वा नयाँ देश र कम्पनीमा वैदेशिक रोजगारीमा पुनः जाँदा अनिवार्यरूपले श्रम स्वीकृति लिनुहोला । करार अवधि सकिएपछि पुनः स्वीकृति बेगर नबस्नुस् अन्यथा सरकारको तर्फबाट कुनै पनि कानुनी उपचार र सुविधा उपलब्ध हुनेछैन ।

११. महिला कामदारहरू वैदेशिक रोजगारीको लागि साउदी अरेविया, कतार, यु.ए.ई. र कुवेतमा घरेलु कामदारको रूपमा जानुपूर्व सम्बन्धित देशको नेपाली राजदूतावास/श्रम सहचारीबाट करारपत्र र भिसा प्रमाणित गराई श्रम स्वीकृति लिई मात्र जानुहोला ।

१२. कसैलाई कुनै पनि व्यक्तिले वैदेशिक रोजगारीमा पठाइदिन्छु भनी रकम मागेमा तुरुन्त नजिकको सुरक्षा निकाय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय वैदेशिक रोजगार विभागमा सूचना दिनुहोला ।

१३. वैदेशिक रोजगारीका लागि प्रकाशित हुने सूचनाको आधिकारिकता बुझ्नुहोला । कुनै विषयमा शंका लागेमा वैदेशिक रोजगार विभाग वा वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धन बोर्डमा सम्पर्क गर्नुहोला ।

मेलम्ची खानेपानी आयोजनासम्बन्धी प्रायशः शोधिने केही प्रश्नहरु

प्रश्न नं. १ : काठमाडौं उपत्यका खानेपानी सुधार आयोजना भनेको के हो ?

उत्तर : काठमाडौं उपत्यकाबासीलाई सहज र उचित खानेपानी व्यवस्था गर्न हालको खानेपानी वितरण प्रणालीमा आवश्यक सुधारका लागि काठमाडौं उपत्यका खानेपानी सुधार आयोजना संचालन गरिएको हो ।

यो आयोजना दुई चरणमा सम्पन्न हुनेछ । पहिलो चरणमा मेलम्चीको पानी २७.६ कि.मी. लामो सुरुङ हुँदै काठमाडौंको सुन्दरीजलमा निर्माणाधीन प्रशोधन केन्द्रमा प्रशोधन गरी थोक वितरण प्रणालीमार्फत् वितरण गरिनेछ । पहिलो चरणअन्तर्गत काठमाडौंका पुराना पानी वितरण प्रणालीको सुधार पनि रहेको छ । हाल पहिलो चरणअन्तर्गतको निर्माण कार्य भइरहेको छ ।

दोस्रो चरणको तयारीका कामहरू पनि भइरहेका छन् । दोस्रो चरणअन्तर्गत मेलम्ची सुरुङबाट यांग्री र लार्केखोलाको थप पानी काठमाडौं ल्याउने र सुन्दरीजल प्रशोधन केन्द्रको विस्तारका कार्यहरू रहेका छन् ।

प्रश्न २ : मेरो घरको धारामा कहिलेदेखि पर्याप्त खानेपानी आउँछ ?

उत्तर : नयाँ तथा पुराना प्रणालीअन्तर्गत धारा जडान भएका केयुकेएलका ग्राहकका घरमा माघ २०७५ भित्र हालको भन्दा उल्लेखनीय मात्रामा धेरै पानी आउने अपेक्षा गरिएको छ । केयुकेएलको पानी वितरण प्रणालीमा पानी थप गर्नका लागि केही निर्माण कार्य बाँकी छन् । जसअन्तर्गत सुरुङ खन्ने काम थोरै मात्र बाँकी छ र यो काम आगामी वर्षको सुरुमै सकिने अपेक्षा गरिएको छ । त्यसरी सुरुङबाट ल्याइएको पानी सुन्दरीजल प्रशोधन केन्द्रमा प्रशोधन गरी, आवश्यक परीक्षणका कार्यहरू गरी वितरण प्रणालीमार्फत् प्रत्येक घरमा मेलम्चीको पानी वितरण गरिनेछ ।

नयाँ प्रणालीबाट पानी वितरणसम्बन्धी लक्षित कार्यतालिका

महत्वपूर्ण कार्यहरू	लक्षित मिति
मेलम्ची सुरुङ* निर्माण कार्यको समापन	जेठ २०७५
मेलम्ची सुरुङदेखि सुन्दरीजल प्रशोधन केन्द्रमा पानी स्थानान्तरण	साउन २०७५
थोक वितरण प्रणाली (३००–१४०० मिलिलिटर व्यासका पाइपहरू र ३०००–९५०० घनमिटर क्षमताका पानीपोखरीहरू) को testing, commissioning	असोज २०७५
नयाँ जडान गरिएका वितरण संजालको क्रमिक रूपमा DMA-wise testing, commissioning र पानी वितरण	मंसिर २०७५
वितरण सञ्जाल सुधार कार्य पूरा भई पानी वितरणको सुरुआत	माघ २०७५
*सुरुङ निर्माणकार्य चुनौतीपूर्ण छ । योसँगै विगतमा भएका जस्तै कतिपय अनपेक्षित घटनाले गर्दा लक्षित मितिमा तलमाथि पर्न सक्छ ।	

सुरुङ निर्माणकार्य चुनौतीपूर्ण छ । यो सँगै विगतमा भएका जस्तै कतिपय अनपेक्षित घटनाले गर्दा लक्षित मितिमा तलमाथि पर्न सक्छ ।

प्रश्न नं. ३ : मेरो घरमा केयुकेएलको नयाँ धारा जडान भएको छैन, पुरानै जडान यथावत् छ । के काठमाडौंमा मेलम्चीको पानी आएपछि मेरो घरमा पनि पानी उपलब्ध हुन्छ ?

उत्तर : हुन्छ । केयुकेएलका पुराना ग्राहकहरूले हाल रहेकै पाइप लाइनबाट निकट भविष्यमा थप पानी पाउनेछन् । सुरुङबाट ल्याइने मेलम्चीको पानी काठमाडौंमा थपिएपछि काठमाडौंमा थपिएपछि काठमाडौंमा खानेपानीको उपलब्धता उल्लेखनीय वृद्धि हुनेछ । त्यसपछि मौजुदा वितरण प्रणाली तथा नयाँ वितरण प्रणालीसँग जोडिएका घरहरूमा पानी वितरण सहज हुनेछ । साथसाथै काठमाडौंमा खानेपानी क्षेत्रको सुधार प्रक्रिया चरणबद्ध रुपमा अघि बढिरहनेछ ।

प्रश्न नं. ४ : केयुकेएलको धारा जडान गर्न के गर्नुपर्छ ?

उत्तर : केयुकेएलका उपत्यकामा रहेका १० ओटा शाखाहरूमध्ये आफूलाई पायक पर्ने शाखामा गएर आवश्यक शुल्क बुझाउनुपर्छ । नयाँ धारा जडान गर्न सामान्यतया रु. ८,००० जति लाग्छ । पुराना पाइप जडान भएका ग्राहकले पुरानो वितरण प्रणाली हटाएर नयाँ वितरण प्रणाली विस्तार भइरहेको क्षेत्रमा नयाँ पाइप जडानको लागि शुल्क तिरेको रसिद आयोजना कार्यान्वियन निर्देशनालयलाई बुझाउनुपर्दछ । त्यसपछि निर्देशनालयले तपाईंको घरमा नयाँ मिटरसहितको धारा जडान गर्नेछ ।

काठमाडौं उपत्यका खानेपानी लिमिटेड

अनामनगर, काठमाडौं, फोन नं. ४२२२९८६, ४२२४९८६, एक्स्टेक्सन १३१, फ्याक्स नं. ४२२४०५७

निर्देशक : गुणराज लोहनी, प्रवन्ध निर्देशक : भिमप्रसाद चापागाई, सम्पादक : अशोकप्रसाद सुवेदी, प्रकाशक : रातोखबर प्रकाशन गृह प्रा.लि., कार्यालय : बागबजार, काठमाडौं, email: ratokhabar@gmail.com, website : www.eratokhabar.com, मुद्रण : सुजल अफसेट प्रेस, बागबजार, काठमाडौं